

Pagina 2

- **ACTUALITATEA PENTRU TINERET**
— Dramaturgia românească ; Concurs „Tineretul și cartea” ; Lecturi fundamentale: Liviu Rebreanu

- Ce și cit învățăm din viața unei personalități
— Ion Irimescu: „Nevoia de artă este eternă. Începând cu acele reprezentări din peștera de la Altamira...”
Pagina 3

Pagina 5

- **Cronica literară** de Al. Piru
— Categoria umanului
● **O privire către cei care vin**
— Mihai Coman
Cu neascunse speranțe

- **ȚARA VOTIN-DU-SE PE SINE**
- **ȚARA VOTIN-DU-ȘI VIITORUL**
- **Patria, iubire eternă** — versuri
Paginile 6-7

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia
SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC
tineretului

Anul VII
Nr. 46 (321)
12 pagini — 3 lei
Simbătă
14 noiembrie
1987

**VOTUL
ÎNCREDERII
ÎN VIITOR**

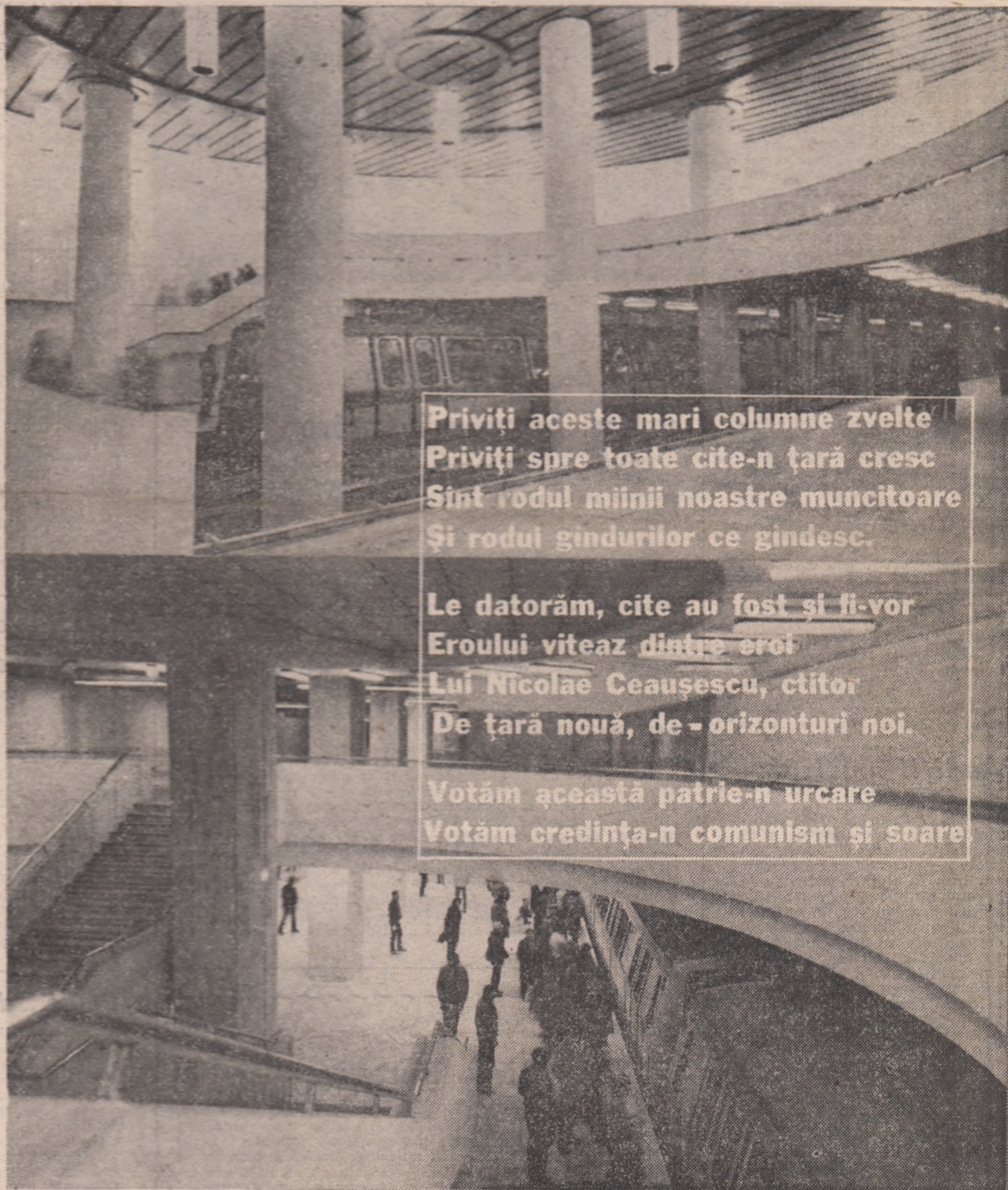
Deplina încredere în viitor este una dintre trăsăturile fundamentale ale tinereții. Această virstă a marilor combustii, a marilor elanuri creatoare se definește plenar pe coordonatele faptei mereu proiectate în timp. Ale faptei exprimind strălucită angajare revoluționară, înalt nivel de conștiință comunistă pornită dintr-o ardentă dăruire pentru ideal.

În acest context de implicare creatoare, de pașnic eroism cotidian, evenimentul electoral de la 15 noiembrie vine să catalizeze noi și noi energii, probînd convingător largul democratism al întregii noastre vieți politice, economice și sociale, afirmînd faptul că democrația și participarea sînt realități pregnante ale muncii și creației în patria noastră. Desfășurate în atmosfera de emulație ce precede marele eveniment din viața întregii țări — Conferința Națională a partidului — alegerile de deputați constituie un moment semnificativ în ceea ce privește unitatea noastră de nezdruincinat în jurul partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, forța mereu creatoare, mobilizatoare, profund umanistă a sistemului democratic, unic în felul său, instituit în anii „Epocii Nicolae Ceaușescu”. Sistem ce dă amplă, revoluționară deschidere spre viitor.

Votul pe care ni-l vom da, din nou, reprezintă tocmai această ancorare a noastră în viitor, această opțiune izvorită din spiritul nostru revoluționar de muncă și creație, din hotărîrea noastră fermă de a urma neabătut arhitectul vizionar al României de azi, tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate politică de excepție a lumii contemporane, erou între eroii neamului, care vede în tinăra generație „viitorul însuși al națiunii noastre socialiste”. Sîntem chemați să răspundem, pe mai departe, acestei înalte încrederi, să participăm cu întreaga noastră capacitate de muncă și creație la înlăptuirea Programului partidului, la făurirea

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

(Continuare în pag. a 11-a)

Priviți aceste mari colonne zvelte
Priviți spre toate cite-n țară cresc
Sînt rodul mîinii noastre muncitoare
Și rodul gîndurilor ce gîndesc.

Le datorăm, cite au fost și li-vor
Eroului viteaz dintre eroi
Lui Nicolae Ceaușescu, ctitor
De țară nouă, de -orizonturi noi.

Votăm această patrie-n urcare
Votăm credința-n comunism și soare

Pagina 9

- **SPECTACOLUL PENTRU TINERET, ADICĂ SPECTACOLUL DE CALITATE...**

— Considerații pe marginea Galei Spectacolelor de teatru pentru tineret, ediția a IV-a, Satu Mare

- **A.B.C.** — Cenaclu prin corespondență

- **CE MAI SCRUI REVISTELE ?**

- **TOP 13**

Pagina 10

Pagina 11

- Gabriel Garcia Márquez : **DRA-GOSTEA ÎN VREME DE CIUMĂ**

- Pași prin bătătura planetei : **ES-CORIAL**

VOTUL ÎNCREDERII ÎN VIITOR

(Urmare din pag. 1)

destinului comunist al națiunii noastre.

Votăm pentru viitor, votăm pentru încrederea noastră în cele ce vin, în marile creații materiale și spirituale pe care le vom înfăptui însufleșiți, pe mai departe, de idealul comunist, urmînd exemplul de muncă și viață al celui mai de seamă fiu al națiunii noastre — tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Votăm pentru a construi, pe coordonate mărețe, o patrie socialistă ce întinerește mereu. O patrie

a muncii și demnității, a bucuriei de a trăi. A bucuriei de a fi tînăr, cu tot ce presupune această vîrstă pentru a fi la dimensiunea zborului. Adică la înălțimea metaforei. La altitudinea creației. Fapt pe deplin posibil în acest timp eroic, în acest timp al împlinirilor, al unor înfăptuiri ce înseamnă densă istorie, remarcabilă istorie izvorită dintr-un prezent mereu tumultuos, de muncă și pace.

Pace, muncă, strălucitoare construcție. Viață din viața noastră de fiecare zi. Mod de a fi pentru po-

porul român, binecunoscut iubitor de pace și prietenie. Noua vizită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în Republica Socialistă Federativă Iugoslavia — vizită în țara vecină de care ne leagă vechi tradiții de prietenie — constituie, iată, încă o elocventă ilustrare a politicii românești de pace și colaborare, a ceea ce înfăptuim noi aici și acum, cit și a modului cum înțelegem noi viitorul. Un viitor luminos, un viitor senin ce aparține, prin gînd și faptă comunistă, nouă, tuturor.

ACTUALITATEA PENTRU TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI AGENDA • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

Opera lui Pavel Dan

În cadrul manifestărilor desfășurate în întinținarea Conferinței Naționale a partidului și a celei de-a 40-a aniversări a proclamării Republicii. Unu-noua Scriitorilor, Comitetul județean de cultură și educație socialistă Cluj și Asociația Scriitorilor din Cluj au organizat la Cluj-Napoca și la Turda o sesiune de comunicări consacrată operei lui Pavel Dan. Au avut loc întîlniri cu oameni ai muncii, cadre didactice, studenți, elevi, dedicate celui care a înfățișat cu un puternic realism universul atât de complex al Cîmpiei Transilvane.

Întîlnire literară

O frumoasă întîlnire la Băcău. Aici, criticul și istoricul literar Alexandru Piru a purtat interesante dialoguri cu cititorii, cu iubitorii de literatură. Despre personalitatea lui Alexandru Piru — fiu al acestor locuri — au vorbit criticul Eugen Simion, precum și scriitorii și cadre didactice băcăuane.

Rotonda 13

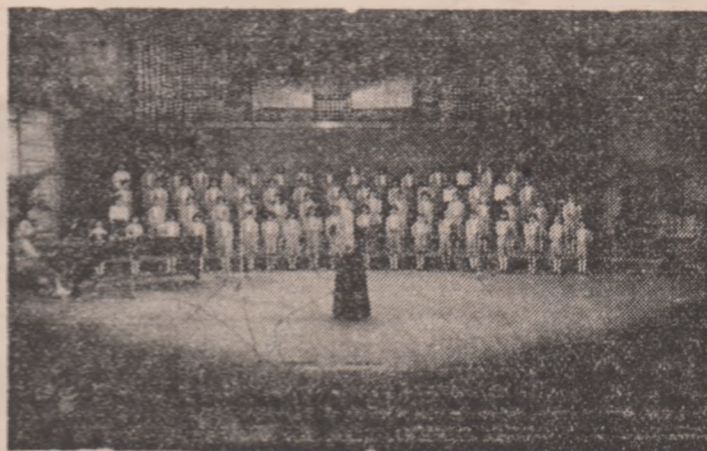
În cadrul manifestării de tradiție „Rotonda 13”, ieri la ora 17, Muzeul Literaturii Române a organizat evocarea „Mihail Sebastian” prilejuită de împlinirea a 30 de ani de la nașterea scriitorului. A prezidat acad. Șerban Cioculescu. Au vorbit: Cella Serghii, Ileana Berlogea, Vicu Mîndra, N. Carandino, Cornelia Ștefănescu, Dorina Grăsoiu. În încheiere au fost prezentate momente din teatrul lui M. Sebastian în interpretarea unui grup de studenți de la I.A.T.C.

Audiții muzicale

Peste 8 mii de discuri din care majoritatea de muzică simfonică, aceasta e zestrea sălii de audiții muzicale de la Biblioteca județeană „Gh. Asachi” din Iași. În fiecare sîmbătă, de la ora 17, încep aici audițiile muzicale, organizate în primul rînd pentru tineri. În scopul desfășurării unei bune educații muzicale, biblioteca solicită concursul cadrelor didactice și studenților de la Conservatorul „George Enescu”. O audiție muzicală durează două ore. Autori foarte solicitați: Bach, Beethoven, Ciaikovski, Mozart. Biblioteca dispune de înregistrări ale compozitorilor din, practic, toate școlile naționale. Deschisă cu mai bine de 30 de ani în urmă, această sală permite „întîlniri” cu renumite lucrări muzicale, cu mari orchestre și celebri dirijori. La fiecare audiție, spune bibliotecara Elena Bodor, sala este plină cu elevi și studenți.

Panoramic XX

După un Atelier de muzică contemporană „Archaeus”, un recital cu trio „Contraste”, și un recital de vioară al Corinei Buia (la pian Adrian Tomescu), Filarmonica „George Enescu” prezintă sub același generic — „Panoramic XX” — o seară de muzică românească organizată în colaborare cu Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor la Muzeul de artă al Republicii Socialiste România în ziua de miercuri, 18 noiembrie, ora 18.

Prim plan

Corul de copii al Radioteleviziunii române

„Deci și la școală, nu numai pe scena de concert, stimată tovarășă dirijoare Eugenia Văcărescu-Necula, copiii acestui cor sînt premianți. În fond nota 10 nu e a profesorului, cum se spune, ci a celui care învață, a copilului care muncește.” — Exact. Cej 300 de copii din corul nostru știu că a lor e nota cea mai mare. Tocmai de asta muncesc cu stîta trîngere de inimă, pun atîta suflet în tot ce fac și cîntă atât de frumos.” — Trei sute de copii, un cor de 300 de copii! Cum explicați participarea aceasta, realmente impresionantă? — Si nouă profesorilor, și părinților, ne place să orientăm copiii spre lucruri frumoase. Aici în cor li se deschide o fereastră spre frumos. Și li se dezvoltă spiritul de ansamblu, de viață în colectiv, de colegialitate. Avem grupă, chiar și o grupă mică.” — Ca la grădiniță? — Aproape. Se muncește mult. Începătorii formează grupa mică. Abia după un an pot trece cu adevărat în cor.” — Cîte ore pe săptămîna cîntă un copil în acest cor? — Circa 8 ore, cel mai mult duminică. Să știți că aici se găsește sursa succesului nostru. În muncă asiduă.” — Bine, cor de copii, și totuși ce înseamnă el în viața culturală? — Este un cor de înregistrare, anual înregistrăm circa 150 de minute, vreo 50 de piese corale. Totodată este și cor de filmare. Și, firește, de concert. În ultimii 6 ani am scos și 6 discuri la „Electrecord” și am făcut și două filme artistice.” — Copilul ride : dragostea și înțelegerea mea e jocul. Ce ziceți? — Nu lipsește jocul. În cantonamente, seara, intru în joc cu ei. Se constituie astfel o puternică legătură de suflet.” — Cîți ani are acest cor? — Vîrsta medie este de 12—14 ani, sînt copii de la toate școlile din Capitală.” — Încă o dată : Cîți ani are acest cor? — Anul trecut a împlinit 40 de ani de la înființare, fiind unul dintre cele mai vechi de acest gen din lume.”

Lecturi fundamentale

Liviu Rebreanu

În anii săi din urmă, cînd aproape își încheiase opera, cînd marile sale romane „Ion”, „Pădurea spinuzărilor”, „Răscoala” deveniseră deja bun spirituale național, Liviu Rebreanu scria : „Uneori simt cu mare luciditate cum mi se scurge în picături lente singele și viața ca să se transforme în altă viață și alt singe, să se transforme în oameni noi și într-un univers nou. De multe ori ostenit, extenuat, aș vrea să mă smulg din frîmîntarea asta singuratecă, să beneficiaz de bucuriile mărunte, banale, dar bucurii ale vieții care trece în ritm din ce în ce mai vertiginos. Și nu se poate. E o vrajă care mă readuce la masa de scris, o chemare misterioasă, care mă face să uit tot restul...”

Vă recomandăm Artiști fotografi

Nu de puține ori expozițiile de fotografie stau sub semnul excepționalului. Greu de crezut că prin fotografie se poate ajunge la performanță artistică. Și totuși... Dovadă și expoziția de la Galeria de artă fotografică București, aflată în str. Brezoianu, la nr. 23. Expune Flaviu Pop din Cluj-Napoca — Filiala Asociației Artiștilor Fotografi Transilvania. Cu așa ceva să tot vii la București să te vadă lumea!

Dramaturgia românească

Mîine se încheie la Timișoara cea de-a patra ediție a „Galei dramaturgiei românești actuale”. Începută duminică, 8 noiembrie, această nouă gală de teatru a reunit colective artistice din Tirgu Mureș, Iași, Arad, din Timișoara (secțiile maghiară și română), de la teatrele Național, Bulandra, Giulești, Nottara, Teatrul Mic și Teatrul de Comedie din București. Se vor acorda premii pentru regie, text dramatic și evoluție interpretativă. (G. CRIȘAN).

Casa poemelor...

Mircea Belu de la Teatrul Național din Timișoara, actor, dar și literat a pus în spectacol o idee interesantă. Reunirea pe scenă a mesajelor artistice cuprinse în cărțile a doi scriitori din Maramureș — Alexandru Ivăsiuc (cărțile „Vestibul” și „Păsările”), Ion Iuga („Casa poemelor” și „Povara umbrei”) a generat spectacolul cu titlul „Casa poemelor... cheamă Păsările”. Rezultatul — un autentic spectacol de idei prezentat de actor la Sighetu Marmației. (DRAGOȘ BOGDAN).

„Tineretul și cartea”

S-a încheiat una dintre acțiunile culturale de amploare ale uteciștilor bucureșteni : concursul „Tineretul și cartea”. Avînd ca tematică literatura social-politică și beletristică dedicată unor mari momente ale istoriei noastre contemporane, acest concurs a reunit peste 20 de mii de tineri din 250 de întreprinderi, instituții, școli. Faza finală s-a desfășurat la Ecran-club, evidențînd faptul că printre tinerii bucureșteni cartea are cititori și prieteni avizați, pasionați.

Teme... duminicale

În fiecare duminică, la orele 11, Muzeul Colecțiilor de Artă organizează prelegeri pe teme specifice, la cererea publicului. Astfel, în data de 8 noiembrie au fost prezentate 400 de diapozitive după opere aflate în Galeria Națională din Washington. Tema de mîine va fi dedicată muzeelor și monumentelor din Franța — Paris (partea a II-a) și va fi susținută de prof. Virgil Simboteanu. În 22 noiembrie: „Artistul Van Gogh în muzele Olandei”.

A 300-a

Pe scena Teatrului „Ion Creangă” din București, piesa lui Mihai Constantinescu, „Un tînăr printre alții” a ajuns la cea de-a 300-a reprezentație. Eroul, „Dan Petreanu — elev la un liceu industrial — se află în momentul începerii acțiunii piesei, în fața unei opțiuni esențiale : drumul în viață”.

Ce e nou în edituri
Interlocutor astăzi

George Bălăiță

Deci, despre noutăți la Editura Cartea Românească...

O noutate ceva mai veche. Neluată încă în seamă, în orice caz, o încercare de cursă lungă : Colecția Cartea românească de azi. Ea va cuprinde tot ce este semnificativ în literatura română postbelică. Ediții critice ale autorilor care la un moment dat au însemnat ceva, sau continuă să fie nume de referință. Valoarea și fluctuațiile ei. Disproporția pe care hazardul sau conjunctura le favorizează. Locul „exact” în epocă și literatură. Autori uitați pe nedrept. Ce rămîne din cutare autor, cîndva capitol de manual școlar. Mării contemporani, rezistența în timp, locurile comune, poncifurile. Colecția ar putea fi un fișier vast al unei încă nescrise istorii literare contemporane. Și nu numai atât.

Am început cu G. Călinescu (Bietul Ioanide, studiu critic de N. Manolescu) și Stancu (Descult, studiu critic de Mariana Ionescu). Este în lucru, gata de tipar, A. E. Bakonsky (comentat de M. Martin). Păstrez ca pe o surpriză titluri și autori care urmează, unii de loc știuți azi, surprinzător de buni. De o perioadă contradictorie din multe puncte de vedere, aproximativ anii '45—'50 se ocupă Ion Cristoiu.

Dintre cărțile anului 1987, ce ne recomandați ?

Cred că valoric stăm mai bine decît anul trecut. Media este, oricum, mai ridicată. Transcriu fără comentariu (spațiul e redus, timpul scurt, viteza mare!) așa cum îmi vin în minte, cărți și autori, o parte doar din ei, firește. Sînt registre diferite, autori pentru mai multe categorii de cititori, carte cerută, toate „genurile” literare. Așadar: Geo Bogza (Jurnal de copilărie și adolescență), Paul Georgescu (Pontice, roman), Tudor George (Cartea sonetului, eseu) Fănuș Neagu (Seaua singurătății, roman), Radu Cosășu (Sonatine, proze scurte), V. Voiculescu (Gînduri albe, inedit, proză poetică, publicistică), Ștefan Cazimir (Alfabetul de tranziție, eseu), Elena Ghirvu Călin (La urma urmei, roman), Ov. S. Crohmălniceanu (Alte istorii insolite, proză scurtă), Ion Gheorghe (Condica în versuri, poeme), Alexandru George (Dimineața devreme, roman), Mihai Ciugariu (Cină cu langustine, povestiri), Valeriu Cristea (Fereastra criticului), Corneliu Mircea (Discurs despre ființă, eseu), Z. Ornea (Viața lui Maioreșcu), Al. Căprariu (Cicatricele iubirii, versuri), Nicolae Manolescu (Despre poezie, eseu), Cezar Ivănescu (Doina, poezie), Dumitru Matală (Legea căderii frunzelor, roman), N. Steinhardt (Escale în timp și spațiu), Florin Mugur (Schite pentru fericiți, publicistică), Platon Pardău (Portretul, roman), Costache Olăreanu (Dragoste cu vorbe, roman), Gabriel Liiceanu (Epistolar), Marin Mincu (Eseu despre textul poetic), Dărie Novăceanu (Lumina toamnei, versuri), Val Gheorghiu (Madona cu giul lung, proză scurtă), Adrian Păunescu (Viața mea e un roman, poezii)...

Între reeditări : Camil Petrescu (cele două romane, Ultima noapte de dragoste, înțlia noapte de război și Patul lui Procust), Marin Preda (Delirul), Marin Sorescu (La lilieci), Viorel Știrbu (Marele sigiliu), Damian Stănoiu (romane și nuvele).

Interviu realizat de
ARETA SANDRU

(Va urma)

— „În Fălțiceni de altădată s-a consumat și încheiat pentru todeauna primul și cel mai frumos capitol al vieții mele” — este o caldă confesiune a dv. **Vă propun, stimate maestre Ion Irimescu, să începem dialogul nostru tocmai prin evocarea „Fălțiceniilor de altădată”.**

— Eu nu m-am născut în Fălțiceni. M-am născut în comuna Preotești, satul Arghira, care se află însă foarte aproape de Fălțiceni. Când a fost timpul de a intra la școală, părinții mei s-au mutat la oraș și astfel am început a deprinde buchiile cărții aici, terminând studiile gimnaziale la Liceul „Nicu Gane”, a cărui uniformă am purtat-o în acei ani de neuitat.

Fălțiceni este locul unde mi-am petrecut adevăratele tinerețe. Liceul era condus de Gh. Stino, un dascăl desăvârșit, foarte sensibil la problemele de artă. Tot aici era profesorul de fizico-chimică Vasile Ciurea, un entuziast care punea deosebit preț pe cunoașterea istoriei și a tradițiilor locului.

De asemenea, un actor de teatru de operă, Marinescu, pensionar, a pus bazele unei trupe de artiști elevi, printre care se numărau cunoscutul Jules Cazaban, vărul meu, și celebrul mai târziu Vasile Birlic. Prima piesă jucată a fost **Doi sergenți**, unde eu, de necrezut azi, am jucat rolul unui bătrîn.

Deși în Fălțiceniul de atunci monumentele de artă erau aproape inexistente, totuși exista în oraș un interes deosebit pentru pictură, datorat prezenței aici, în acei ani, a lui Aurel Băieșu, un pictor foarte important, după părerea mea, cu mare talent și măiestrie, care, din păcate, a murit tinăr, la 32 de ani.

Este momentul când a avut loc primul meu contact cu arta plastică.

— **Cum ați ajuns să realizați prima dv. sculptură?**

— Tot acum, în acești ani de liceu. Era vorba de o mică statuie. În casa noastră exista un portret al compozitorului Glück. Sub impresia lui, din lăutlul procurat de la olarii care lucrau la marginea orașului, acasă, sub un nuc, unde improvisasem un fel de atelier, am modelat, după priceperea mea, această statuie simplă.

— **În 1924, vă înscrieți la Școala de arte frumoase din București, la clasa profesorului Dimitrie Paciurea.**

— În 1924 am dat examen și am intrat la Belle Arte. De fapt, citisem mai înainte prin reviste și luasem contact cu câteva imagini ale sculpturii lui Paciurea. Aceasta a determinat opțiunea mea pentru București, deși exista o școală asemănătoare și la Iași.

Paciurea? Era un om taciturn, totuși blind. Pe cit era de mare artist, pe atît era de modest. Era retras, parcă avea impresia că este mereu intimidat de cineva. Dar ca profesor, cînd ne făcea corectura, era cit se poate de riguros.

Deși vorbea puțin, lapidar, el ne orienta spre căutarea unor drumuri noi, mai rodnice, se străduia să fie cit mai clar în gânduri și intenții. Sigur, atunci cînd ne privea studiile, care, ca la toți începătorii, erau îndreptate spre amănunt. Paciurea se arăta în dezacord cu intențiile noastre. Punea mina pe primul obiect mai solid ce era în preajmă și ne corecta sau ne distrugea de-a dreptul lucrările. Ne privea apoi cu ochii lui albaștri, cu un sentiment parcă de dezvinovățire văzînd tristețea noastră: „Da, spunea, acesta este drumul. Nu-i nimic, data viitoare va fi mai bine”. Dar „mai bine” nu era decît rareori și „drama” noastră se repeta cu regularitate în fiecare din cele trei zile ale săptămînii cînd Paciurea venea la corectură în atelierul de pe Calea Griviței, unde se afla Școala de Belle Arte.

Îmi amintesc că el a fost cel care mi-a anunțat, cîțiva ani mai târziu, rezultatul la concursul pentru bursa de la Fontenay-aux-Roses: „Dumneata ai reușit, vei merge la Paris. Să vizitezi muzeele, să vezi toate operele mari, ele sînt cel mai bun profesor”. Apoi a plecat imediat, grăbindu-se ca-ntotdeauna.

— **Pentru ce lucrare ați primit această bursă?**

— Pentru „Atlas sustinînd globul pămîntesc”. Era în 1930. Odată ajuns la Paris, la Școala română de la Fontenay-aux-Roses, înființată aici de Nicolae Iorga, m-am înscris, așa cum o făceau majoritatea artiștilor atunci, și la „Academie de la Grande Chaumière”.

— **Care sînt câștigurile celor doi ani parizieni în activitatea dv. ulterioară?**

— La Paris am vizitat neostenit muzeele, expozițiile, cu atîtea și atîtea capodopere ale sculpturii. Dar la „Academie de la Grande Chaumière”, o spun cu părere de rău, nu m-am putut bucura de faptul de a-l avea profesor pe Bourdelle, care decedase cu un an înainte de venirea mea aici, în 1929. În locul său fusese numit Joseph Bernard, un discipol al maestrului.

Această perioadă, de numai doi ani, a însemnat un moment cu adevărat hotărîtor, major în împlinirea vocației mele. Atunci am înțeles problemele esențiale legate de artele plastice, pe cele legate de sculptură.

— **Înapoiat în țară, paralel cu activitatea didactică, desfășurată la Fălțiceni, la Pașcani sau la Academia de arte frumoase din Iași, sînteți un participant activ la Saloanele oficiale de pictură și sculptură ale „Tinerimii Artistice”. Ce reprezenta „Tinerimea**

Artistică”? Care este importanța ei în epocă?

— Societatea „Tinerimea Artistică” s-a realizat din inițiativa unui grup de tineri plasticieni, sculptori, din care făceau parte Storck, Jalea, Ressu și mulți alții. Deși pe parcurs au aderat la ea și artiști mai vîrstnici, ea și-a menținut pe toată perioada existenței denumirea inițială. Am expus și eu aici începînd din 1938, de cînd am fost cooptat în societate, și pînă la dispariția ei.

Importanța acesteia în epocă, mai ales la început, a fost una evidentă. Dar, din păcate, la un moment dat au intrat în ea și personalități nu de primul rang, în timp ce artiștii cu adevărat reprezentativi au început să se retragă, nemulțumiți de contradicțiile de fricțiunile ivite în cadrul societății.

— **Vă numărați printre membrii fondatori ai grupului „Moldova”. Ce reprezenta, cine alcătua acest grup?**

— Cînd eram profesor la Iași, am înjghebat un grup împreună cu cîțiva artiști: Petru Hirtopeanu, Nicolae Popa

trebuie să fim în conformitate cu timpul pe care-l trăim. Altfel ar însemna că mergem cu ochii închiși, și batem pasul pe loc. Prețuim din trecut tot ceea ce este esențial, baza, structura — adăugînd ceea ce propriu noastră personalitate aduce original.

Dacă Brăncuși a croit prin opera sa un drum nou în arta universală, iar faptul că azi o mare parte din artiștii moderni merg pe acest drum, nu o fac ca să-l imite, ci adăugînd reușite noi.

— **Referindu-vă la perenitatea operei de artă, afirmați: „Niciieri n-a supraviețuit un conținut, major realizat cu lipsă de măiestrie”. Și în continuare: „Conținutul unei lucrări de artă, fie că este vorba de o revoluție sau de o floare, nu spune nimic dacă este vădăvită de virtuțile unui mare meșteșug”.**

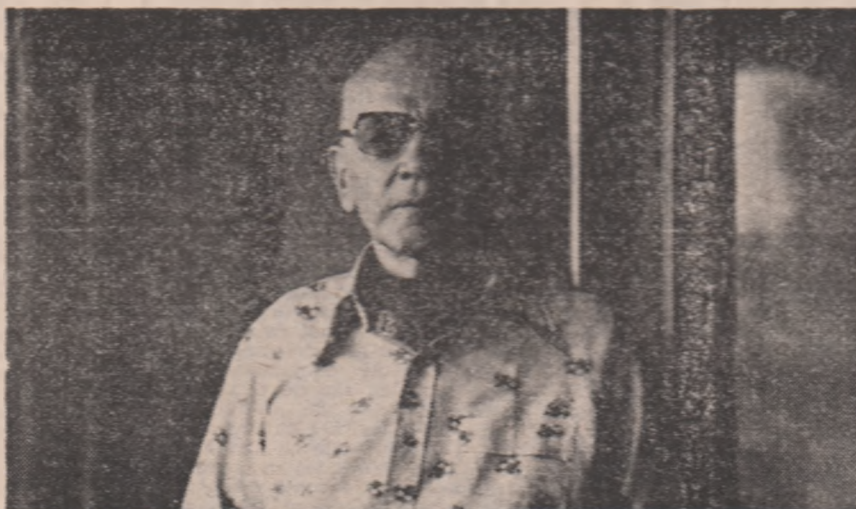
— Măiestria este pusă întotdeauna în slujba unei idei. Ideea poate fi îmbrăcată într-o formă care s-o compromită, s-o anihileze, dacă nu există acea măiestrie, acel meșteșug care s-o pună în valoare.

Ion Irimescu

Nevoia de artă este eternă.

Începînd cu acele reprezentări

din peștera de la Altamira...

Opera plastică a sculptorului Ion Irimescu. (n. 1 martie, 1903, Preotești, jud. Suceava) cuprinde în ea realizări de excepție ale sculpturii naționale, cum sînt monumentele publice „Veronica Micle” (1951), „I. I. Caragiale” (Cluj), „V. Părvan” (Constanța), „1907” (Craiova), „Mircea cel Bătrîn” (R. Vilcea), „C. Brăncuși” (București — Parcul Herăstrău), „Lupeni, 1929” (Lupeni), „M. Sadoveanu” (Fălțiceni) etc.

Pentru valoarea deosebită a lucrărilor sale, Ion Irimescu a primit de-a lungul timpului numeroase distincții, cele mai importante fiind Premiul „C. Hamaștieu” al Academiei Române (1945) și Marele premiu al Uniunii Artiștilor Plastici (1961).

Multe decenii profesor de sculptură

la Academia de arte frumoase din Iași, la Institutul de arte plastice „Ion Andreescu” din Cluj și la Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București, Ion Irimescu s-a bucurat și de o largă apreciere în rîndul plasticienilor români, fiind ales, pe rînd, secretar, vicepreședinte și președinte al Uniunii Artiștilor Plastici.

Astăzi încă, la 84 de ani, maestrul Irimescu, „sculptorul luminii”, cum inspirat l-a numit criticul de artă Virgil Mocanu într-un articol aniversar, continuă să crească „sub semnul solidarității și al umanismului”, noi sculpturi care se adaugă ansamblului operei sale inconfundabile, „ce definesc o personalitate, dar și o epocă, constituind un reper sigur în istoria spiritualității noastre românești”.

de artă. Dar aici trebuie să facem o distincție. Noi nu respectăm materia în forma ei amorfă. Dacă mă gîndesc la piatră, astăzi sînt tendințe de a se interveni la sculptura în acest material cit mai puțin, pentru a se respecta structura pietrei naturale. Or, materia nu trebuie ea să ne supună, ci trebuie ca noi s-o supunem. Nu în alt fel se pune problema cînd e vorba de marmură, de lemn, de bronz.

— **In ceea ce mă privește, am preferat cel mai adesea ca material pentru sculpturile mele bronzul.**

— **Care sînt, în genere, temele pe care le-ați abordat cu predilecție?**

— Nu pot să spun că sînt încadrat în anumite teme, aria preocupărilor mele fiind foarte diversă. Totuși, mai mult timp au stat în atenția mea două familii de lucrări, închinare Maternității și Muzicii.

Era firesc să mă preocupe miracolul vieții, să încerc să-l așez în forme plastice cit mai expresive.

— **In ceea ce privește muzica, ea reprezintă, alături de sculptură, marea mea pasiune și dragoste. După multe ore de lucru, un Debussy, un Berlioz, un Ravel sau Ceaikovski îmi oferă odihnă și totală destindere.**

Lucrările pe teme muzicale sînt numeroase la mine. Frumusețea sunetelor și a marilor idei cuprinse în operele muzicale m-a determinat să realizez portretele lui Enescu, Lipatti, Ion Voicu. Poate în viitor voi găsi timpul și liniștea necesare realizării portretelor lui Bach sau Beethoven.

— **Vă invit să vorbim în continuare despre o altă problemă, cea a succesului, pornind de la o pertinentă observație a dv. asupra acestui subiect: „Succesul în artă se diferențiază potrivit unghiului din care-l apreciem. Una este succesul autorului și alta este succesul lucrării sale de artă”.**

— Este o distincție pe care am crezut de cuviință că este absolut necesar s-o fac. Pentru că s-au văzut multe lucrări și mulți artiști care la un moment dat s-au bucurat de apreciere. Deci artistul a fost considerat ca fiind unul valoros, pentru ca pe urmă acele „calități” ale operei sale să fie topite de timp. Timpul rămîne judecătorul etern. Succesele de-o clipă sînt nemilos invadate de efemer, mai devreme sau mai târziu. Cînd însă timpul își pune pecetea sa asupra valorii lucrărilor de artă, judecăm sa este una obiectivă și definitivă.

— **Cum se manifestă relația desen-sculptura în cadrul operei dv.?**

— Desenul este strîns legat de toate manifestările plastice: sculptura, pictura, arhitectura. Este primul pas pe care-l pui pe prima treaptă a artei.

Desenul rămîne un însoțitor permanent al nostru. Eu cînd călătoresc în străinătate, pentru că nu pot să practic sculptura, întotdeauna am alături caietul de schițe. Noi, sculptorii, cînd luăm pămîntul și începem sa lucrăm un portret, nu facem un desen, facem o înființare de desene, pentru că din orice unghi privim lucrarea, ea ne apare ca un desen: din profil, din dreapta, din stînga etc. Sînt „desene” pe care căutăm să le stabilim cu mina direct în lut.

— **Desori, chiar cînd lucrezi în piatră, nu faci altceva decît să desenezi. Modelele se înrămăză veșnic în limitele desenului pe care-l dorești.**

— **Ce indemnuri doriți să adresați azi tinerei generații de plasticieni români?**

— Arta plastică implică o muncă titanică. Ea trebuie să aibă capacitatea de a se adresa oamenilor, pentru că arta este făcută numai pentru oameni. La aceste lucruri trebuie să se gîndească tinerii noștri artiști plastici. Arta care se adresează nu citorva, ci tuturor oamenilor să constituie, totdeauna, țelul strădaniei lor creatoare.

— **O întrebare inevitabilă: Ce este „Colecția de artă Ion Irimescu” din Fălțiceni?**

— Tot timpul m-am gîndit care va fi soarta lucrărilor pe care le-am făcut. Gîndul de a le trimite spre orașul de baștină îmi încolțise în suflet cu ani înainte, dar l-am putut realiza abia în anul 1975, cînd mi s-a propus să donez cea mai mare parte a lucrărilor mele Fălțiceniului.

— **Mi s-a oferit un local spațios, cu totală libertate de a-l transforma în muzeu. Am dăruit orașului Fălțiceni aproape 450 de lucrări de sculptură, desene și schițe. Am făcut acest gest cu bucurie. Cu aceea afecțiune sufletească pe care țî-o poate da numai întoarcerea acasă, între cei dragi.**

— **Ce gîndiți dv., stimate Ion Irimescu, acum, la sfîrșit de mileniu, despre viitorul sculpturii?**

— Atîta timp cit arta își va păstra rădăcinile în tradițiile valoroase ale popoarelor, viitorul artei nu poate fi decît unul luminos. Pe de o parte.

— **Pe de altă parte, nevoia de artă este eternă. Începînd cu acele reprezentări din peștera de la Altamira, cu frumoasele desene fixate pe piatră, cînd existența umană făcea, fără să știe prea bine, primii pași pe drumul unei lungi experiențe artistice, și pînă azi în permanentă arta a însoțit viața: de aceea cred că niciodată omul nu se va putea despărți de ea.**

Interviu realizat de NICOLAE ȚONE

și Călin Alupi. Am expus împreună la Sala Dalles în 1947, expoziția bucurendu-se de un succes deosebit. Din păcate ea a rămas și singura manifestare publică a grupului „Moldova”.

— **În monografia Ion Irimescu, apărută în colecția Maestrilor artei românești, la Editura de stat pentru literatură și artă, în 1958, Maria Mihalache afirmă: „Conceptia lui Irimescu despre artă este aceea a unui învingător care se bazează pe bogatele căutări ale trecutului”. Cum vedeți, deci, dv., raportul tradiție-inovație în sculptură?**

— Cînd este vorba despre tradiție, nu trebuie să înțelegem că este absolut necesar să urmăm o linie strict legată de ceea ce a fost. Tradiția înseamnă tot patrimoniul artistic de artă cultă și artă populară, folclorul. În ea există elementele de la care trebuie să ne adăpăm, de unde să luăm tot ceea ce este peren, tot ceea ce constituie structura artei românești, fără a fi imitatori.

— **Inspirindu-ne din folclorul nostru, de pildă, nu trebuie să lucrăm, nu trebuie neapărat să facem lucrări care să amintească direct concepția țaranului despre frumos, despre culoare. Trebuie să înțelegem esența specific românească a folclorului. Trebuie să mergem la esența lucrurilor, nu la suprafața lor.**

Cînd este vorba despre arta cultă,

Acesta este rolul măiestriei. Să cauți prin ea ca ideile cele mai generoase, cele mai adevărate, să fie îmbrăcate în forma pe care o merită, în forma care să poată să exprime pentru cel care o privește întreg conținutul pe care ai dorit să-l relevi. Conținutul unei lucrări de artă capătă o valoare deosebită dacă este exprimat printr-un meșteșug cit se poate de sugestiv. Atunci trăiești pe de-a-ntregul înțelegerea ideii. Măiestria este aceea care face posibilă în cel ce receptează opere plastice satisfacția vizuală și il apropiere de conținutul acestora. Ideea, în schimb, face posibilă o satisfacție estetică de fond, care se adaugă direct sufletului.

— **Cum se ajunge la măiestrie?**

— Îmi puneți o întrebare spinoasă. La măiestrie se ajunge începînd de la primele încercări de a lucra și pînă la bătrînețe. Niciodată nu poți să spui: „Uite, în momentul de față exprim desăvîrșit măiestria”.

— **Ea se obține de la lucrare la lucrare, de la zi la zi, cel mai adesea în mod inconștient.**

— **Într-un reprezentativ articol pe care vi-l închin în „România literară” din 1 martie 1973, intitulat semnificativ Sculptorul luminii, Virgil Mocanu consideră că profesiați un adevărat cult pentru materie.**

— **Materia, materialul, au un rol extraordinar în realizarea unei opere**

CARTEA DE POEZIE

Evanescența unui poet

„și-o nevăzută mină cu-ncetul / de-a dreptul pe chip / imi desenează portretul... Prin antologia poemelor lui Grigore Hagiu, colecția „Cele mai frumoase poezii” a Editurii Albatros a atins un prag jubiliar — 200. Sumarul volumului coincide parțial cu voința autorului, trecut într-o dueroasă, pentru cititori, veșnicie („Grigore bate în dungă clopotele pe care nu le-a putut turna”, scrie cititorul său, Fănuș Neagu). Se adaugă selecția efectuată în redacție din primul volum postum, precum și o serie de inedite puse la dispoziție de sora poetului, între care și 1907 — *Epopeea fără-nească*, un ciclu având propria sa structură. În concluzie, ne aflăm în fața unei cărți ce respectă „regula jocului”, având la îndemină, dacă nu „cele mai frumoase poezii” ale lui Grigore Hagiu, cel puțin „cele mai utile poezii” ale sale, din care se poate contura un profil convingător, prin evoluție și discreție. De remarcat în acest sens, că din primele 7 volume auto-selecția reține doar 27 de texte (în medie, cam 4 per volum !), abia contribuția din *Alte sonete* (1983) reprezentând 15 titluri...

Dincolo de *Artă poetică* (în *Continentele ascunse*, 1963) ; „aceste păsări cresc din mine / la început / mă devorează-ncet pe dinăuntru / fiecare izbitoră-n carnea mea / le-adăugă o pană la aripă / (...) / astfel ne tot distrugem și ne naștem reciproc / atit de repede și plini de dragoste / incit și eu și ele și cenușa / părem o întreită impietrită a lumii”, o poezie emblematică pentru primele volume este *Fantomatica adolescență*, cu un tușeu definitiv, fin, abia întrezărit („Cineva, dormind, te visează / din visul lui te-ai născut / altfel nu pot să te inchipui / atit de fără contur de frumoasă”). Ea reiterează teme și sonurile fundamentale ale poetului („eu m-am îndrăgostit de visul cuiva care te vede / fără să poată niciodată / să te atingă / și te sărut cum l-aș ucide-n taină / deși în primul rind te pierd pe tine / și nu-mi rămâne decit carnea mea / cumplit de a mea- ingrozitor numai de a mea”), infuzind un patetism ușor cîntat, nu intru totul străin de influențe din epocă. Un abur orfic crește din poem și-l pierde în năluciri pe poet, ducindu-l spre abisul unor situații de comunicare imposibile („tu nu poți fi decit visată”). *Spațiile somnului* (1969) selectează „disprețul sferelor gravide” dar și „teul sfînt” (3) cu „mireasma florii nenăscute”.

Odată cu *Nostalgia triadă* (1970), poezia devine polifonică, fiind împărțită între registrele „lui „spuse ei” și „să le rostesc ceva” sau „cum să vă spun mai bine”. Temele cosmicului, temporalității și intrupării se împletesc cu obsesia spunerii și a reflexului ei („de aici încolo se ascultă”). Reperele literare ulterioare vor fi „insula euthanasică”, „logodnica meșterului cel mare”, „monalisa”, „ascetul / cu trupul îngropat / de frică și pudoare”, pentru ca un mai vechi „gol astral” să aibă de leac (în 1977) *Descintele de gravitație*: „treptat te obișnuiești să privești stelele” cînd „o pendulare-nceată / dinspre pămînt te tot alungă”. *Fantastica pădure* (1980) vizualizează destinul: „cei exersați / cei știutori în ale morții”...

Ultimul volum antum (*Alte sonete*, 1983), prilejuiește o selecție relativ mai bogată. La un prim contact cu textul, s-ar zice că primează forma — un tip particular de sonet, cu versuri scurte, aproape eliptice (deși nu respectă canonul zrozdic, o tertină ca „totul e vlagă / tîrie celestă / poveste” te duce imediat, involuntar aproape, la haiku). Este, de fapt, semnalul reînnoirii la vechile instrumente de lucru, relevînd o persoană poetică fragilă, tulburată de contactul direct cu elementarul („osul frunții se dezmeticește / atins cu o simplă floare”). Apoi, intru refacerea propriei clasicități, un ultim stadiu de efervescență pre-letală: „se-ntoarce-n mine / netrezită bine / toată energia”. Luciditatea, însă, nu l-a părăsit („înaintez în moarte sprijinit / de-a stînga și de-a dreapta / cu cite o poezie”, actul poetic reprezentînd un act conștient, pe deplin asumat.

CARTEA DE PROZĂ

Cealaltă vioară

Tinînd cont de numărul relativ mare al producțiilor românești aparținînd criticilor contemporani (să numim doar pe Liviu Ciocărlie, Marin Mincu, Alexandru George, Andrei Brezianu, Adriana Iliescu și, mai înainte, Al. Piru), s-ar zice că romanul amenință să devină un veritabil violon d'Ingres al criticii.

Mihai Zamfir, criticul și universitarul bucu-reștean, ar putea contrazice oarecum prima afirmație — cea metonimică — în alt context valabilă în chiar sensul ei literal. Ar fi, practic, vorba de un *secunde violon*, de cealaltă „vioară” a sa! Dar asta este, deja, o altă *Poveste de iarnă* (ed. Cartea Românească, 1987): o re-educare sentimentală, dedicată „memoriei lui Anton Holban” („singură, o desperare atit de mare / mi-ar putea revela un asemenea lucru divin”, conform definiției lui Marvell, pusă în chip de motto al volumului). Un cod minim de lectură ar putea transforma cartea într-un scenariu cinematografic de succes (fapt pre-ronizat, de altfel, în text), nelipsind nici unul din ingredientele specifice ale *story*-ului. Protagonistul își ratează programatic toate acțiunile.

Înaintînd, însă, către alte paliere ale lecturii vom observa că ratările sint deliberate flaubertian, cliseizarea urmînd și ea tehnici din *L'Education*... ceea ce era de altfel firesc, intrucit unui stilistician exersat și în Proust (*Imagina ascunsă*, ed. Univers, 1976) nu-i putea scăpa tocmai studiul acestuia despre stilul lui... Flaubert. Coincidențele încep să se explice! Locul în care Mihai Zamfir excelle. Influența menționată (oricum, asumată conștient) este nivelul parodic al textului, conceput și ca replică succesivă la modelele flaubertiene postume, încadrabile în zona derizoriului cu impact calculat sociologic: Françoise Sagan, Eric Segal și best-sellers-urile lor. În mod simbolic, scena finală (absolut memorabilă, ca și cea care deschide romanul, atit ca miză ficțională cit și, mai ales, stilistic!) sugerează alte „cărți multicolore de pe care au dispărut titlurile”: *Bunica se pregătește să moară* (Holban, cel din structura dedicațională), *Poezii de Eminescu*, *La răscruce de vînturi!* Parodia se îndreaptă, deci, cu pași repezi spre demistificarea propriei convenții, recunoscută ca livrescă 100 la sută.

O altă stratagemă care-l reușește din plin autorului este cea a *numelui și a numirii*. Portretul „artistului” (de la tinerete pînă) la maturitate este alcătuit din tușe fine aparținînd la două registre naratologice. Unul este cel al omniscentei auctoriale și, în el, personajul este desemnat *Stere* (greu de anticipat, mai mult de jumătate din roman, că acesta este numele său de familie !). Abia fractura textului impusă de „exercițiile” scenaristice ale „fratelui viril” („dintotdeauna m-am întrebat dacă sint într-adevăr frate cu Mircea”) ne apropie (și) de intimitatea sa nominală. Cu extremă și, concomitent, savantă economie de mijloace (numele ca ax cardiac al perspectivei narative, într-o bună tradiție joyceană), este devalată însăși discontinuitatea fundamentală a actului interpretării („să povestești în amănunt o întimplare cunoscută, dar pentru care să ai o explicație proprie, o explicație făcută să contrazică, dacă e posibil, opinia curentă”, v. p. 83), fapt ce transformă cartea și într-un posibil eseu de hermeneutică, întregind cu încă un nivel structura sa compozițională.

Remarcabil este că, în acest roman, criticul Mihai Zamfir vrea și reușește să spună multe, dacă nu chiar aproape totul. Și, în replică la tentative similare, cu mijloace extrem de discrete! Ce să înțelegem din această profitabilă imixtiune a teoreticianului în ceea ce tînde să devină un teritoriu al nimănui (ori al tuturor)? Că bisturiul critic trebuie să opereze excrescențele maligne ale genului/speciei, purificînd apoi homeopatic spațiul vital al ficțiunii?... Firește, am mers prea departe („mai departe, mai departe”) dar, totuși, această *discretă* persuasiune nu poate fi în nici un fel ignorată.

CARTEA DE CRITICĂ

Ordonarea semnelor

Propunîndu-și să scrie despre Vasile Voiculescu în *Orizontul tradiționalismului* (ed. Minerva, 1984), Mircea Braga a avut întii de soluționat problema delicată a unor termeni generici ca *tradiție și tradiționalism*, integrabili unui concept mai larg, acela de *specific național*. Discursul de escortă n-a putut apărea împreună cu lucrarea propriu-zisă, treptat aria de investigație a fîns să cuprindă un întreg teritoriu cultural și din forma sintetică a acestei investigații a rezultat o „propunere hermeneutică” care epuizează diacronic sursele și încearcă să le aducă, prin prelucrare critică, la un grad anume de convergență sincronică. Acesta ar fi, în linii mari, scenariul genezei unui op intitulat semnificativ *Recursul la tradiție* (ed. Dacia, 1987).

Dar „recurs” nu înseamnă, în contextul respectiv, întoarcerea la una sau alta din orientările anterioare (excellent analizate, cu precădere în secțiunile consacrate delimitării conceptelor și disocierilor în „estetica” tradiționalismului interbelic), ci, mai degrabă, largul „concurs” al tradiției, văzută ca formă complexă a spiritualității în mișcare, la prefigurarea unui ansamblu de considerații pertinente în legătură cu specificul național: „o structură normalivă, rezultată dintr-o îndelungată decantare de valori — caracteristice — unei anume entități etnice — nu prin ele însele, ci prin modalitatea de asamblare, prin sistemul relațional care le ordonează într-o definită organicitate” (p. 72, subl. aut.). Conceptul în sine ar rămîne o simplă abstracțiune în absența a ceea ce Mircea Braga numește „funcții de împlinire”, menite să elaboreze forme noi și apoi să le readucă, subiacent, înspre structura de bază, cea originală. Concomitent, însă, prin asimilare și reordonare, această structură este și ea reformulată, actualizînd perpetuu dualitatea constitutivă, creatoare, a termenului *dat* și a celui *configurat*. Semnele sint reordonate continuu, dar această operațiune vitală pentru supraviețuirea oricărei culturi este efectuată pe baza unui concept real necesar — *tradiționalismul*.

Mircea Braga consideră că „o posibilă sistematizare a semnelor trebuie să urmeze cadrul unor orientări, al unor direcții principale [...] avînd în vedere canalizarea inițiativelor spre aceeași unică structură, manifestată deopotrivă ca scop și cauză” (p. 121), pe care le numește *sinergii tradiționaliste*. Pentru literatura cultă, acestea ar fi în număr de trei: „orientarea spre folclor”, „constanța realităților” și „cultivarea fantasticului”. Și de această dată, fișarea decurge meticuloasă (procedeu revendicat principal încă din introducerea) de la primele manifestări ale culturii române moderne, un accent firesc fiind pus pe concepțiile unor oameni de cultură și gînditori de talia lui Vianu, Călinescu, Maiorescu, Iorga, Eminescu, Ibrăileanu, Eliade, Joja, Cioran, Vulcănescu, Pîllat, Philippide, Voiculescu. Utilitatea lucrării sporește proporțional prin atragerea în circuitul interpretativ a unei asemenea extreme și fecunde diversități de opinii, volumul devenînd, practic, o dezbateră-sinteză, orientată de competentul specialist al domeniului care este Mircea Braga în direcția unei deschideri totale, demersul său refuzîndu-și programatic academizarea dogmatică. Problematice dezbătute rămîine într-adevăr „soluționabilă” prin fiecare nou act de creație, în măsura în care arta reprezintă un „fenomen de translație” (p. 170), după o măsură fidelă (opera ca exponent autorizat al unei culturi) și una corespunzător infidelă (încărcătura nouă de semnificații pe care o suportă „magma primară”). Se constituie astfel acea „tablă de voioase valori” pe care o preconiza inspirat marele spirit sintetic al culturii noastre, Tudor Vianu, invocat deloc întimplător de către autor, ca *summum* al unui final care nu poate fi altfel decît funciamente deschis.

Comentarii de DAN-SILVIU BOERESCU

Despre Pompiliu Constantinescu

Pînă de curînd aveam cunoștință că Pompiliu Constantinescu a avut relații epistolare cu Mihail Dragomirescu (2), George Dumitrescu (15), G. Călinescu (3), Octav Suluțiu (2), Lucian Blaga (2) și Constanța Constantinescu (10). O întimplare fericită face ca la această restrînsă literatură epistolară să mai adăugăm încă o misivă a criticului de la revista *Vreamea*, expediată poetului, memorialistului și conducătorului publicației *Viața literară* (1926—1938; 1941), I. Valerian. Se știe că raporturile dintre Pompiliu Constantinescu și cei din redacția *Vieții literare* au fost de o perfectă stimă și colegialitate. Era totdeauna sincer și capabil de a recunoaște valorile, uneori, fie chiar în devenire: [București], 20 oct[ombrie] 1926, Dragă Valerian, Am citit ieri dimineață pe Șăineanu, e execrabil, îl las însă în plata domnului, din motive pe care îți le voi relata; am luat pe Slavici

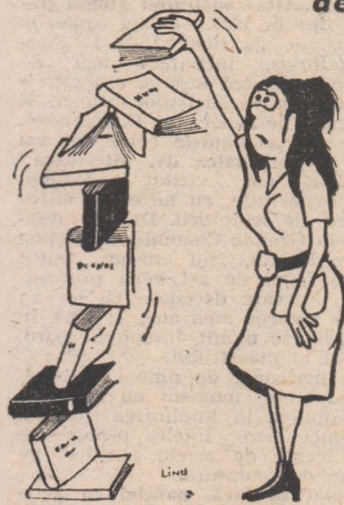
(Nuvele, volumul IV), aseară de la Lovinescu; cronica o fac asupra lor. Am citit numai jumătate din volum, cu eforturi, miine la 1.12 voi face cronica și voi da „Paginile alese”; după masă, mine, la 4 p[ost] m[er]idiane] ai și „Revistele”. Aseară m-am întîlnit cu Streinu la Lovinescu; persistă-n hotărîrea de a nu da nimic, nici „Disociație”, nici articol de fond. Cum vezi, e foarte delicată situația; mi-a spus că ați convins împreună; rămîne să-l convingi tu. Argumentele pe care mi le-a oferit mie pornesc dintr-o hotărîre, se pare, fără remediare. Eu voi face noi presiuni, după masă, cînd îl găsesc la școală. Vin însă neapărat la Lovinescu, după ora 7; vin și eu și-l găsești și pe Streinu. Astăzi vom lua o decizie definitivă, în chestia articolului de fond și a colaborării lui. Cu bine, Pompiliu Constantinescu. E necesar să fa-

cem cîteva clarificări. Cartea lui Constantin Șăineanu la care se referă Pompiliu Constantinescu e *Recenzii* (1924—1926), București, Editura „Adevărul” S.A. 1926. Cronica lui Pompiliu Constantinescu la *Nuvelele* lui Ion Slavici apare în *Viața literară*, 1, nr. 24, sîmbătă, 23 octombrie 1926, p. 3, col. 1—3, iar la rubrica *Pagini alese* se reproduce un fragment dintr-o nvelă a scriitorului de la *Ju-nimea*. La rubrica *Revistele* se comentează intervențiile lui Paul Zarifopol, *Despre banalitatea în artă din Adevărul literar și artistic*, 7, nr. 306, 17 octombrie 1926 și cele ale lui Felix Aderca din *Universul literar*, 13, nr. 42, 17 octombrie 1926. Literatura epistolară a criticului Pompiliu Constantinescu, atit cit există, dacă va fi adunată într-o carte, ar suscita numeroase discuții.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frînte

de LINU

Florența Albu, Efectul de seră, versuri, Editura Cartea Românească, 1987.

Florența Albu adăugă o nouă carte la creația sa poetică, bogată și atent echilibrată.

de AL. PIRU

Trei poezii din ultimul volum al Gabrielei Negreanu, **Partea omului** (Cartea Românească, 1987) referă asupra artelor poetice, în genere și a artei sale poetice în special. Cea dintâi manifestă ceea ce Eugen Simion a numit într-un eseu „sfidarea retoricii”. Rezultă de aici că, pentru autoare, șlefuirea cuvintelor ține de practica mondenităților, ca și derobările, sustragerile de la sintaxă. Adevărata poezie stă, citim în **Artă poetică**, în luciditate, încredere în vital, puritate și decizie („Vinoși de călduț și meschin / în torentul rece al spiritului / va trebui să fie foarte vie / pentru a putea traversa liniștită / viața, / va trebui să fie foarte pură, / energie strălucitoare și liberă / pentru a avea dreptul să mă uit în ochii nevinovați ai copiilor / fără teama de a-i vedea înăbușându-se: / și pălind”). Cuvintele (**Artă poetică II**) trebuie scoase din regimul „imposibilului”, bucuria amară întorsă cu sabia inimii și violența fulgerului în calm adinc, așa cum frunza oneste cu o față lumina și cu alta umbra. Poezia este deci metaforă, obținută prin transferuri și echivalări de sensuri din perspectiva unității lumii, ca într-o

declanșare electrică, „șerpuind a miracol printre genuni”.

Volumul se deschide cu un **Discurs despre principiul de coeziune aici și acum**, cuvint despre reabilitarea categoriei umane și a instaurării omului-cosmos, omului-ideal „la începutul erei universale / și după mii de ani de istorie”. Acest om cosmic nu e în contradicție cu omul individual, exponent al unei patrii, purtător al genei părinților, strămoșilor săi, „urmaș al celor mai nobili / și mai viteji / și mai cinstiți dintre thraci!”. În ce constă noblețea strămoșilor, a lui Decebal cel invins de Traian? În faptul că nu s-a lăsat prins de învingători viu (**Continuitate**), „a negat trădarea, sinucigându-se”. Nu e un merit să te naști, adaugă poeta, într-o țară, dar te poți împărtăși de bucuria de a fi ființă din patria pentru care strămoșii și-au dat viața. Și nu numai ei, dar și cei intermițați pentru ideea de libertate înțeleasă ca refuz de a te vînde. Această deviză străbate mai toate poeziile din ciclul patriotic al Gabrielei Negreanu populat nu numai de eroii istoriei, dar și de cei ai culturii, de la Zalmoxes străjuind „sub leneșe getice stele” pînă la Nichita Stănescu intrat pentru eternitate în „țărnițele umbrasei Thracii”, între „ovidienele Triste și verticala Măreție a Frigului”. Ciclul patriotic e vizionar umanist, visează „o lume mai bună” pentru cei care vin („Sfinții fie însă ei, copiii, fericiți fie / de maramul pe care noi, ceilalți / și ceilalți, / și ceilalți, l-am cunoscut”).

Alte cicluri cuprind în continuare un portret al eului văzut obiectiv ca „statu”, un monolog în oglindă și versuri pe teme diverse, foarte personale, citabile parțial sau chiar integral. Se figurează de exemplu, raportul dintre eul fizic care trăiește și eul artistic care scrie, văzut ca un re-

port între două voci: „Vocea ta, care trăiește sau suferă / în timp ce eu scriu despre ea / Acolo unde eu te părăsesc / acolo unde tu vei fi fără moarte; vocea ta, viața mea; / dintr-odată / îndepărtându-se”. Separarea eurilor produce o senzație de alienare: „Acum rid și în ochiu-mi sterp se înecă amiaza / rid și scrișnesc, perdeaua se tulbură / urechea mea nu mă mai aude / gura mea nu mă mai vorbește...”. Un astfel de sentiment de înstrăinare provoacă privirea în oglindă: „Cine ești tu, din care eu văd doar oglinda? / Din care aud doar o voce, o incredibilă echidistanță? Poezia, elegia e epuzare de sine, sterilitate, regretată ca atare: „Ființă clară de-aș fi putut să fiu, doar femeie / și prunci (în chin) să mi zămislesc, și hrană / din mine să dau, ca viețuitoarele, / codrilor, proceriei, desertului // aita doar, un filtru / de energie și carne, o matcă / a speciei”. Iată și o revoltă împotriva poeziei exprimată **sui-generis**: „Ce vrei să-mi spui? / Că loc nu mai ai în afara MEA? Din fericire, condiția femeii nu interzice, cu toate acestea, poezia, poate doar o anumită poezie feminină, fundcă Gabriela Negreanu e o poetă de o mare putere imaginativă, ca atunci cînd își închipuie versul învîntînd-o în migrație: „O mantie mi-ăș trage cu Babelul / pe zburatele aripi din umert”. Sau cînd notează simplu: „Ne pătrunde lumina / ca niște șerpi înfiorîți”.

Interesantă e viziunea reliefului umanității în vremea Lyceumului lui Aristotel cu magistri și discipoli peripatetizînd calm și egal pe dalele albe și în secolul XX într-un amfiteatru cu vibrații sonore și o lume cerebralizată, computerizată, gîndită ca niște luminițe, calm și egal, conectată la un uriaș tablou de comandă. Fericirea generală va fi urmarea armoniei, totuși mai presus de orice reîn-

telegeri (**Mai strălucitor decît o mie de sori**): „Vom depăși odată și zidurile / și tăcerea / vom depăși atunci și cunoașterea / și comunicarea, vom depăși / limbușia / O dată și-odată, o, ne vom / înțelege / Pe pămîntul acesta / și-n cosmos / vom fi fericiți.”

Ciudată e starea de vină provenită dintr-o senzație de substituție a propriului suflet posedat de o forță obscură, subconștientă, superior exprimată în vers clasic (**Vinovat**): „Cineva crede — și chiar poate dispune / din departe de trupul, de cugetul meu / mi se substituie, soarta-mi măsoară / cu pas de vierme ori zeu. // Imi pierde chipul, din cînd în cînd / într-adevăr mi se arată / — învăluită apă, caier de fum / dar oglinda e deformată / Într-un cleștar prizonier a luat / scru focul, răsufletul meu / și-n infern mi-l înecă, și moartea-mi sporește / cu a celui-alt, vierme ori zeu // Sorbindu-mă-nec, din mlaștină-n mlaștină / din respirație în respirație / însuși soarele e un cosmar deviat / sub obrocul stării de grație // în care lunec cuvintele și se tulbură / de propria-le putere, prea multă; / vinovat nu e cel ce ucide, — și șoptește, / vinovat e doar sufletul, pradă ocultă”.

Întrebarea poetei este cum s-ar comporta acest alter-ego, această „domnișoară de cristal”, dacă o nouă substituție ar avea loc, dacă ființa de cristal ar arde în focul originar, întrebare sortită să rămînă fără răspuns: „O domnișoară de cristal / cum ar privi ea toate acestea?... / O domnișoară de cristal, spre care ai trimite tu / O boare, / unul din cele mai mici / și mai nevinovate / pirjoluri / la care te pricepi tu”. Poezia, creația, își păstrează strălucirea, odată cu misterul ei.

O PRIVIRE CĂTRE CEI CARE VIN

Mihai Coman

Cu neascuse speranțe

După cum bine se știe, o știință își asigură prestigiul și durată în timp prin valoarea contribuției sale la lărgirea orizontului de cunoaștere al omenirii (deci prin calitatea operelor) și prin capacitatea ei de a se înnoi mereu, de a fi gata să răspundă solicitărilor viitorului (deci prin valoarea tinerilor pe care îi formează). Acest adevăr cu valoare axiomatice este valabil și pentru etnologie, înțelegînd prin acest termen generic toate demersurile științifice vizînd înțelegerea sistemului și explicarea mecanismelor ce susțin și pun în mișcare ansamblul complex al unei culturi populare. Domeniu de tradiție, prestigiu și importanță pentru știința românească, etnologia se poate mîndri cu faptul că pe „blazonul” ei stau înscrise nume de mare rezonanță ale gîndirii românești de la Dimitrie Cantemir la O. Densusianu, de la V. Alecsandri la Constantin Brăiloiu, de la S. Florica Marian la D. Gusti, de la Simion Mehedinți la Petru Caraman, de la B.P. Hasdeu la I. Mușlea; și, firește, lista aceasta ar putea continua, incluzînd personalități de prim rang, cu structuri științifice variate, care au abordat, din perspectiva sociologiei, istoriei, etnografiei, demografiei, lingvisticii, literaturii, muzicologiei, artelor plastice etc., multiplele forme de manifestare ale spiritualității noastre tradiționale. În feulul acesta „biblioteca etnologică” românească se individualizează prin vastitatea ei, prin valoarea deosebită a operelor capitale, prin forța lor exemplară, modelatoare. În același timp, cercetarea culturii populare românești s-a caracterizat prin existența unor „școli”, a unor direcții de lucru definite nu numai printr-o metodologie unitară, ci și prin capacitatea de a forma tineri cercetători, de a pregăti noi generații de savanți. În jurul unor personalități precum B.P. Hasdeu, S. Mehedinți, D. Gusti, C. Brăiloiu, I. Mușlea, O. Densusianu, D. Caracostea, R. Vuia ș.a. au crescut și s-au modelat mari folcloriști, sociologi, muzicologi, etnografi, lingviști care, prin cercetările lor (chiar dacă nu întotdeauna subsumate strict orizontului etnologic) au dus mai departe tradițiile științelor umaniste românești, au ținut mereu aprinsă făclia interesului și dragostei pentru cultura populară.

Din această perspectivă, nu este lipsit

de interes să aruncăm o privire către (ori asupra) actualei tinere generații de cercetători ai universului folcloric. Discutarea acestui fenomen este cu atât mai semnificativă cu cît, în prezent, datorită noilor condiții create științei și învățămîntului românesc, există cadrele instituționalizate necesare formării și lansării tinerilor cercetători (astfel încît apariția unei „școli” să nu mai depindă numai de entuziasmul și pasiunea unui savant, de puterea sa de a sîrînge, doar prin forța de atracție a personalității sale, o asemenea grupare). Cînd spun „cadre instituționalizate”, mă gîndesc la institutele și centrele de cercetare, în primul rînd la cele de profil, de strictă specialitate (Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice București, Sectorul de sociologie și etnologie al filialei Cîuj-Napoca al Academiei R.S.R., Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei; — lași), la numeroasele centre județene de îndrumare a creației populare, la catedrele de folclor sau cursurile de specialitate din cadrul facultăților cu profil filologic, a Conservatorului, a facultăților de arte plastice, arhitectură etc., la Societatea studenților folcloriști, la Muzeele de etnografie, de artă și tehnică populară din întreaga țară etc.

Firește, există mai multe modalități de a privi și analiza o tînră generație. În primul rînd, ar trebui definite limitele ei: în acest caz, ne putem întreba ce criteriu este mai elocvent: cel al vîrstei biologice, ori acela al unității de metodă și creație? Apoi ar trebui precizate formele prin care ea se manifestă: există generații care se impun imediat în plan publicistic, există generații ce consumă ani buni în munca de laborator, ieșind la iveală, prin cărți, mult mai tîrziu. În sfîrșit, o asemenea dezbateră ar presupune mai degrabă o masă rotundă, cu o participare numeroasă, astfel încît să nu existe riscul omisiunii, risc inerent unui articol de „autor” supus, inevitabil, unei fragmentări a informației și unei perspective oricum subiective.

Dacă stabilim o anume barieră biologică (să zicem al treilea deceniu de viață) și dacă luăm drept criteriu manifestarea publică, sintem obligați să constatăm că tinerii etnologi sînt puțîn cunoscuți și recunoscuți, că prezența lor în pagina tipărită este destul de sporadică. După opinia mea, aceasta nu înseamnă că nu avem o tînră generație de folcloriști, muzicologi, sociologi, critici de artă, lingviști etc., capabili să continue tradiția ilustră a înaintașilor. Aceasta înseamnă numai că ei nu au găsit (sau nu

au fost încurajați să găsească) cele mai bune porți de afirmare, cele mai convingătoare modalități de expresie.

Pentru a justifica o asemenea aserțiune (ce poate părea paradoxală) trebuie să arătăm că etnologia românească beneficiază, între alte forme organizatorice, de una din cele mai interesante și eficiente structuri „formative” — este vorba de Societatea studenților folcloriști din România. Inițiată în 1973, ea a permis unor generații succesive de tineri, venind din facultăți diferite, dar uniți de dragostea pentru cultura populară, să descifreze abecedarul cercetării etnologice, să-și însușească metodele de lucru „pe teren” și tehnicile de investigație teoretică. Taberele de cercetare, desfășurate anual în cele mai diverse zone etnografice ale țării, sub conducerea unor folcloriști competenți, au fost și rămîn cea mai bună „școală” a inițierii în tainele lumii satului românesc, în tainele abordării ei cu ajutorul unor instrumente de cercetare complexe și relevante. De asemenea, cercurile științifice, întîlnirile anuale, sub forma unor sesiuni naționale ori mese rotunde au facilitat — și facilitează — schimbul de idei, dialogul rodnic între limbaje exegetice diferite. Pe această cale s-a creat un extraordinar potențial științific, în care entuziasmul juvenil a putut fi imbinat cu maturitatea științifică și experiența contactului direct cu specificul domeniului investigat. Cu toate acestea, în ciuda unor asemenea premise favorabile, a unor condiții de excepție, roadele acestor acțiuni și structuri instituționalizate nu au fost, pînă acum, la înălțimea investiției științifice și umane făcute. Este greu, firește, să efectuez aici o analiză complexă a acestui fenomen. Aș vrea însă să conturez numai două aspecte ale sale, pe care le-am putea considera, într-un anume sens, cauze.

Un prim aspect este de natură subiectivă. Cercetarea culturii populare solicită răbdare și perseverență; ea nu are, într-o primă instanță, „savorează” demersului specific criticii (literare, muzicale, de artă), demers fascinant pentru orice tînrar. Perfecționarea, în acest domeniu, cere ani și ani de muncă asiduă, în liniștea bibliotecilor ori în tumultul satului. Ea implică un anume simț al renunțării, al amînării țesirii imediate „la rampă”, un spirit al investiției culturale pe termen lung. În plus, și atingem aici un alt aspect, există încă foarte puține structuri de receptare, de lansare, pentru tinerii etnologi. Așa cum am mai arătat și într-un alt articol, în presa noastră litera-

ră se acordă un spațiu mult prea restrîns materialelor referitoare la civilizația populară. Tînrul care vine cu un eseu consacrat folclorului riscă să fie devansat de alți (poate tot tineri) autori de cronici, recenzii, studii de critică. Firește, nu contest, prin aceasta, rostul și valoarea unor asemenea demersuri! Mă gîndesc însă (și nu este un gînd de dată recentă) că nu ar fi rău ca în fiecare revistă literară să existe o rubrică destinată fenomenului folcloric. Lucrul acesta este deplin justificat dacă avem în vedere bogăția creației populare, vitalitatea ei, și, totodată, apariția unor numeroase etnologii, studii și monografii de profil. Aș găsi aici nu numai un act de firească recunoaștere a ponderii culturii populare în ansamblul spiritualității românești, ci și o modalitate de încurajare și de afirmare a unor tineri specialiști, care, publicînd alături de personalitățile marcante ale folcloristicii, ar fi consacrați și, în același timp, imboldiți spre perfecționare. Personal, am convingerea fermă că la ora actuală, în întreaga țară, există numeroși tineri buni cunoaștători ai problemelor civilizației noastre tradiționale, pasionați și devotați acestora; faptul că, spre deosebire de tinerii critici, tinerii prozatori ori poeți, de tinerii muzicieni ori artiști plastici, ei nu, au unde să-și facă auzit glasul și unde să-și aducă, în mod constant, contribuția creatoare, constituie (repet, după opinia mea) o frînă în dezvoltarea etnologiei românești. Și, în același timp, un act de „inechitate” față de valoarea și semnificația civilizației noastre populare, civilizația de mare vechime, de mare bogăție a formelor, cu adînci dimensiuni umaniste și cu o pondere deosebită în asigurarea duratei și continuității noastre milenare pe aceste pămînturi.

Iată de ce, gîndindu-mă la „cei ce vin” în domeniul cunoașterii, înțelegerii și cercetării acestui tezaur inegalabil al spiritualității românești, sper să nu fiu bînuț de un entuziasm grațuit atunci cînd imi afirm încrederea în potențialul creator al acestei viitoare și posibile generații, pe care puțînii o cunosc, dar în care cred cu ardoare și pe care o privesc cu neascuse speranțe. O generație care are multe de făcut și pentru care mai sînt încă multe de făcut, care moșteneste o tradiție ilustră și care are datorită, față de făurarii acestei culturi, față de prestigiul ei, să se lupte pentru a-și cîștiga locul meritat în istoria științei românești.

ȚARA VOTÎNDU-SE PE SINE,

O clipă din frumusețea patriei. Atât cât torentul de lumină trimite pe retina aparatului fotografic o imagine. Intotdeauna memorabilă. Intotdeauna monumentală. Venită dintr-un spațiu al monumentalului, al faptului de viață frumos și semnificativ. Al faptului purtând în el un dens și înălțător umanism. Un umanism definitoriu ce se intrupează de la verbul „a construi”. Pătruns, în toată alcătuirea sa, de bătaia de inimă a unei spiritualități nemuritoare, a unei civilizații nemuritoare.

Priviți, priviți încă o dată aceste imagini. Sint scrise cu lumina din preajma noastră. Sint făptuite de noi. Sint pentru noi. Și reprezintă voința noastră, puterea noastră de a munci, de a ne mobiliza, de a fi la înălțimea înaltelor comanda-mente pe care ni le trasează partidul, cu care ne înflăcă-rează personalitatea vizionară a istoriei contemporane, to-varășul Nicolae Ceaușescu. Con-struim din temelii, construim pentru prezent, dar și pentru istorie. Și sintem, și prin toate aceste edificii, eroi în istorie. Ele sint parte integrantă din adevărul nostru replein, din consecvența noastră într-o istorie verticală, demnă, revoluționară.

Priviți aceste imagini. Sint doar un eșantion, dintr-o clipă de istorie, din cea mai bogată istorie ce poartă numele mare-lui ctitor: „Epoca Nicolae Ceaușescu”. Locuim în această istorie. Sintem eroii ei. Tot ce vedeti dezvoltat aici slujește ca document despre rodnicia unei clipe de istorie. Dăm expresie, în viața cotidiană, unei concepții revoluționare. Esta șansa de excepție a generațiilor noastre. De a edifi-ca și de a da chip de artă prezentului și viitorului. Ne imprejmuim cu frumos. Locuim, vizionăm spectacole, ne petre-cem timpul liber în spațiul unor adevărate izbinzi de arhitec-tură. Locuim în monumente ar-hitecturale și ni se pare firesc. Am adus frumosul în cotidian și ni se pare de asemenea fi-resc. În gîndul și faptele noas-tre, în acest chip de țară nouă cu splendori, stăruie pregnant și se edifiacă spiritualitatea, pu-temica spiritualitate a timpu-lui socialist al patriei. Iar noi, fiii patriei, dintotdeauna, sintem dăruiți, trup și suflet, acestui timp. Priviți aceste imagini...

PATRIE, IUBIRE ETERNĂ

Patriei

Aud cum viscoliele bat și ploii
de toamnă îmi picură pe timplă,
Aud cum cresc gînduri pină la tine,
și-aș vrea să-ți fiu lumina ce se-nțimplă

Gîndesc la plopii dezbrăcați de frunze
cu-aceeași parte de inimă mi-e dor.
Îți pipăi diminețile pe buze
în roua veacului, eu, anonim trecător.

Și totul pare crescut în mine
ca o pădure, ca un izvor
și doinele-mi curg parcă prin vine
în singe-am țărina și-s păstor de doi.

Ți-ai încrustat în mine răsufierea
îți sint și frunză și grăunte de gînd.
și-o rădăci-nă adîncă, intotdeauna,
și prunc îți sint din cînd în cînd.

Aș putea să te mingii, dar palma mi-e grea
îngenunchez cu privirea-n cuvînt
și-ți cutreier cu el minunile toate
dîntre cer și pămînt.

Între două cuvînte mi-e dor fără tine
și umbli prin mine cărîntă

Răsărit și-nserare și urmă îți sint
și ploaia ce cade mărunță.

Se stînge toamna și-n gene păstrez
ora sculptată-n lumină.
Și-ți cer iertare dacă te doare
prea adîncă mea rădăcină.

ILEANA POPESCU HOLBAN

Maică țară

Legăn fără de egal
Tot cu dorul tău mă-ngîm
Sub al vremurilor val
Am s-adorm la al tău sîn.

Sînt al tău cu viața mea
Și-ți voi fi un spic în moarte
Legănat sub a mea stea
Mai departe, mai departe...

Cînd voi trage peste mine
Lutul, marea lingă frunte
Voi rămîne tot cu tine
Străjuît de-un pisc de munte.

Și-adormind cu al tău dor
Sub veșmint de nori și stele
Așternutul foșnitor
Va veghea tăcerii mele.

DUMITRU DUMITRICA

Nemurirea patriei

Lingă timpla ta îmi aflu
azi odihna unui vis,
țară, tu, izvor de îmnuri
care încă nu s-au scris.

Și așa-ți rămîn pe viață —
cu poemul meu dator.
Doar ce port din tine-n mine
va fi-n veci nemuritor.

Eroii

Se-aud cum trec eroii spre-nceput,
spre un izvor ce luminează încă,
făcîndu-ne istoria de azi
înaltă, glorioasă și adîncă.

Pentru că mii de ani ne stau acum
la temelia înălțării noastre.
De mii de ani acestei țări i-au fost
senine zările și pur-albastre.

Și urcă, azi, eroii din trecut
spre viitor, spre-a ne aduce-aminte
că viața lor, acum, în dimineți,
e roua ce ne cade pe cuvînte.

DAN ROTARU

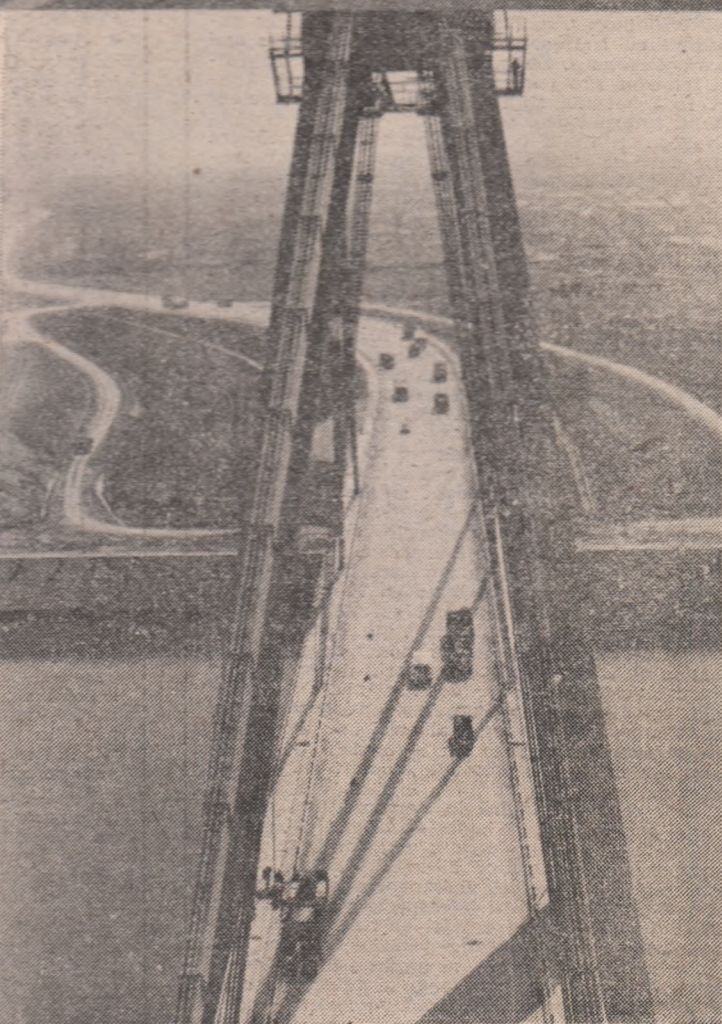
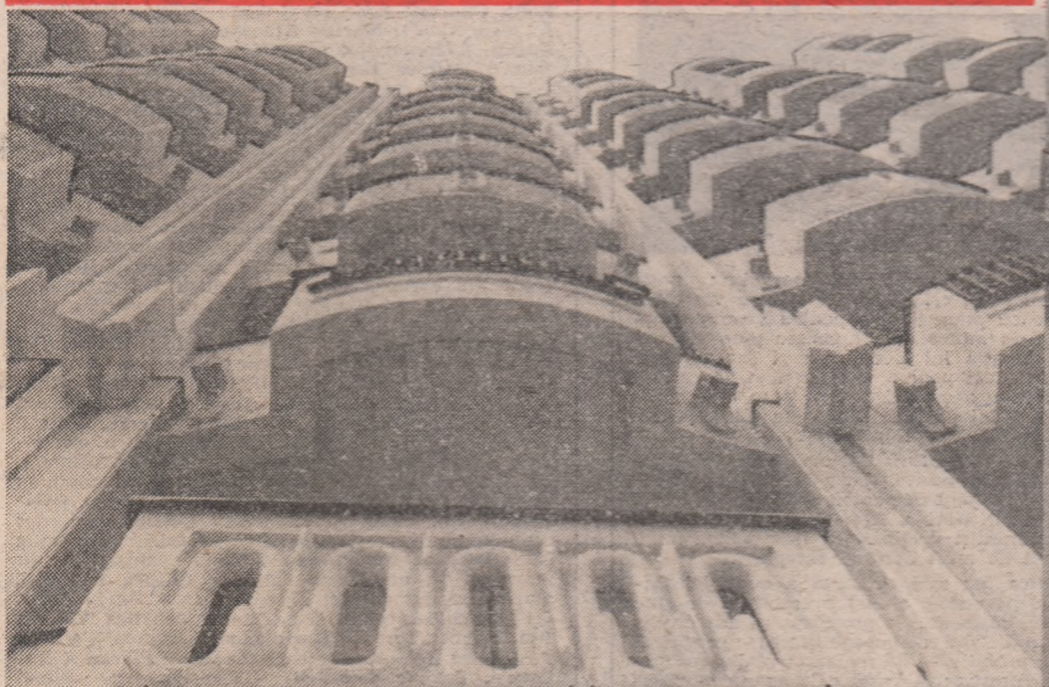
Toamna în patrie

E-ătita galben în lume, țara-i plină de rod,
cărîța stelară mirific loitrarul și-a frînt ;

ȚARA VOTÎNDU-ȘI VIITORUL

Votăm această patrie-n urcare
Acest năvalnic și sublim șuvoi
Votăm credința-n pace, muncă, soare
În tot ce am clădit —
Noi pentru Noi!

cercurile de aur pe frunte ne-au crescut —
palma moșului meu greu a intrat în cuvânt.

Și fruntea lunii e sticloasă și subțire,
pe creștetul silvanei tresaltă bobul de griu :
a căzut cumpăna toamnei în limpezi fintini —
singeriul amurg s-a rostogolit într-un briu.

E toamnă bogată, uite, patria se-nalță-n slavă
pe zare cumpăna luminii auriu a mai zvicnit ;
firul de otavă străpunge lacrima de rouă —
ochiul veghetor al gliei : e rotund și nebiruit.

PETRU NOVAC DOLĂNGĂ

Un poem

Mă divulgă larma ochilor
Cînd privesc marea
De-aceea
Nu-i chip să vă privesc și să spun
Eu pot să îndur frumusețea
Fără să nesfirșesc
Un poem

Cu toată ființa mea

Fiindcă e atât de intens
Farmecul ierbii
De-aceea înfrunt rezistența
Și prezența
Pămîntului
Cu toată ființa mea

Fiindcă e atât de plauzibilă
Puritatea florilor

De-aceea călăuzesc certitudinea
Și desăvirșirea
Rațiunii
Cu toată ființa mea
Și nu pun la îndoială imblinzirea
Singelui
Din atrii

CARMEN MAIER

Terapie pentru planeta Pămînt

Prescrieți
Infuzii de oxigen
Prescrieți
Cataplasme de clorofilă
Dați drumul tonomatului. E nevoie de o
Celestă muzică de păsări...

Planeta Pămînt respiră greu.

Prin hublourile sateliților, de dimineață,
Se radiografiază de urgență
Frunză cu frunză
Fir cu fir
Plămîinii verzi
Niciind
Ea nu respirase atât de greu
La ce ajută procesele verbale
Justificînd
Întinsele exereze chirurgicale —
Incendieri de preerii
Cenușă, atelectazii. Nu se va mai opri
În borba de puieți verzi

Vintul.
Cum va fi atunci pămîntul
Cînd pădurea
Va rămîne doar o amintire pe-o ilustrată poștală ?

ELENA BARNEA

Codicele de la Ieud

La primul text în limba română — 1391

În spatele acestui pămînt
unde miazănoaptea zăpezi fără vîrstă-ntilnește
viețuiesc cei care au în grijă limpezimea izvoarelor
se zice că la-nceput au fost ei
munții că virfurile lor prima dată
au imblinzit aerul cu aripi
zeul le este zilnic oricine
știe să se bucure de tristețea
de-a nu avea timp niciodată
de cite-s de făcut
azi m-am dus să întilnesc iarba șerpi fără vîrstă
îmi cercetau tronul de fin incrustat
asta pină-ce pasul învăță ecoul să meargă
scrisul brazdei să nu-mbătrînească
nici coasa cea statuie neomologată
de civilizația aurie a nisipului
pun bourii să tragă munții în staule
staulele să toarcă pentru bouri
cu cea și hăis încep prima scrisoare
în limba unui plug îndrăgostit.

ION BURNAR

FILM

Umor nostalgic*)

Prima dragoste este sortită fie să dea cupluri de neclintit, (mai rar, e drept), fie să se transforme în „amintirea celei dintii iubiri”. De regulă oamenii acoperă prima lor experiență de acest gen într-o boare nostalgică privind în urmă cu oarece umor. Cam așa procedează și autorii filmului **Curierul**. Pe regizor, care este și autorul povestirii după care s-a realizat scenariul, îl preocupă taifunul „desprinderii” în lumea îngrijorată a adulților prin care tinerii trec dezinvolt, cu o nonșalanță pentru cei dinții alarmanți. Băiatul, Ivan, nu este un tânăr obișnuit, sau este, de fapt, tânărul momentului, cu psihologia, cu temperamentul și preocupările generației lui interesate de confort, de muzică, de dragoste. Nu este obișnuit dacă-l privim cu ochii părinților fetei, mai ales ai tatălui, jignit de tonul direct, sincer al celui ce se declară iubitul fiicei importantului profesor; mai mult, tatăl copilului așteptat de aceasta. Cum s-o scoți la capăt cu un asemenea „neobrăzat” care vrea totul pe de-a gata: și o fată cu stare, și averea ei, și „dacă se poate” să muncească puțin pentru bani mulți. Nu este un copil obișnuit poate și pentru faptul că se maturizează în condițiile despărțirii părinților. Tatăl, stinjenit, îi face fiului cunoștință cu Natașa, viitoarea soție. Femeie mai tină, fără griji. Zimbitoare, amabilă, măcar pentru moment sau pentru a salva aparențele. Zimbet încă hai-hui, supărațel de „mustăcelile” soțului suferind din ulcer.

Nonconformismul tinărului nu se realizează ca atare decît în relație cu aerul ațerat: al profesorului Kuznețov, cu protecția exagerată și abundentă lacrimogenă a mamei, cu indiferența obeză a colegului Bazin, cu ifosele de demonanță ale Zolci-kai, fata bătrînă din redacția sovietei „Problemele cunoașterii”, unde Ivan se angajează curier. Absolventul de liceu a rămas un visător incorrigibil, și filmul subliniază acest aspect al personalității lui. E în starea visătoriei și atunci cînd o conduce pe Katia într-o zonă nisipoasă, pentru a-i arăta birlogul leopardului, și cînd aruncă sulița (trimisă ca dar de tatăl lui aflat în Africa) în ușa dulapului, și cînd își compune o autobiografie eroică și romanțată, plină de trăsni: genealogice.

Ivan este un excelent detector al condiției rutiniere, al sclerozei afective a adulților. Nu e de mirare cum Katia — evident și grație antenelor infrasensibile ale iubirii ce se declanșează de la prima clipă — e singura receptoare reală a mesajului. Pînă și ei îi vine totuși cam greu în unele situații — cum este aceea cînd are de a face de la părinții ei că ar fi însărcinată cu Ivan — să admită jocul băiatului, felul lui și de a se pune și de a pune pe alții în situațiile cele mai neașteptate. Voind să sublinieze modul imaginativ al acestuia de a se comporta, regizorul îi oferă spațiu pentru desfășurarea pe două planuri: al vieții reale, colorate afectiv cu o discreție la rîndul ei tratată umoristic, ironic, și al celei „nondiegetice”, fără legătură imediată cu acțiunea, cum ar fi înaintarea în deșert, prezența „nemotivată” a leopardului.

Planul realității indică în personaj un „curier” al altei sensibilități, și la fel de bine un exponent al generației sale pe care o reprezintă în esențialitatea ei, ca purtător al unei viziuni lucide despre sine și lume, al unei neobosite inteligențe estimative, al capacității introspective deosebite, al refuzului de a edulcora stări și realități, al discernămintului în a examina locurile comune, sloganele adulților, temerile neimpărțite ale generației care a dus greu și acum se vîlcărește unorii de dragul comparației defavorabile tinerilor, văzuți ca lipsiți de griji, neinvățați cu greutatea vieții.

Atît de simplă, povestea primei iubiri se complică în **Curierul** și oricît umor ar avea, și are autorul filmului, vindecarea de dragoste e pînă la urmă un dulce chin.

IOAN LAZAR

*) **Curierul** (regia Karen Sahnazarov) prezentat în cadrul „Zilelor filmului sovietic”.

MUZICĂ

Recital de pian
Oana Velcovici

Programul recitalului susținut de pianista Oana Velcovici, duminică 8 noiembrie în Sala Mare a Ateneului Român, a alăturat două lumi sonore complementare, familiare publicului larg.

Prima parte, dedicată operei beethoveniene, a scos în lumină complexitatea Sonatei op. 109, în Mi major, marcată de aerul reflexiv inconfundabil al ultimei perioade de creație, în antiteză cu simplitatea monumentală a Sonatei op. 27 nr. 2, în do diez minor, („a Lunii”), construită la rîndul ei pe antagonismul dintre meditația tragic-senină a primei părți. **Adagio sostenuto** — căreia fantezia poetului berlinez Rellstab, contemporan cu Beethoven, i-a atașat imaginea acvatic-selenară, intrată în conștiința muzicală — și dezvăluirea vertiginosă a părții a treia, **Presto agitato**.

Partea a doua, o incursiune în muzica lui Chopin, ne-a propus un „traseu” ce viza alternarea gradată a caracterelor muzicale, a momentelor intro-spectiv și expansive, pe o succesiune atent alică a tonalităților.

Pentru Oana Velcovici, posesoare a unui repertoriu larg, ce cuprinde lucrări aparținînd diverselor genuri instrumentale și epoci ale istoriei muzicii, cele două universuri stilistice abordate con-

stituie obiectul unei preocupări deosebite: nouă sonate pentru pian, cîteva sonate pentru vioară și pian, un trio cu pian, lieduri pentru voce și pian, Concertul în do minor op. 37 pentru pian și orchestră din creația lui Beethoven și șapte piese, nouă studii, lieduri pentru voce și pian, Concertul nr. 1 în mi minor, op. 11, pentru pian și orchestră din muzica lui Chopin, fac parte din repertoriul permanent al tinerei muziciene.

După cum ne-a mărturisit Oana Velcovici, apariția scenică la care ne referim a avut o semnificație deosebită: „Faptul că pentru prima dată mi s-a oferit girul Sălii Mari a Ateneului de care se leagă atîtea amintiri prețioase, a fost pentru mine un eveniment de mult dorit și așteptat”.

Caracteristica cea mai evidentă a evoluției Oanei Velcovici pe scenă, a fost o stăpînire de sine egală în toată desfășurarea programului atît de dificil, decurgînd din responsabilitatea pregătirii gestului interpretativ — de remarcabil realizarea paginilor de virtuozitate. Această calitate a contribuit în cea mai mare măsură la conturarea impresiei de implicare într-un act cultural șlefuit cu minuțiozitate, i-a asigurat succesul în fața unui public numeros, atras de repertoriul ales, dar și de garanția numeroaselor apariții scenice anterioare ale Oanei Velcovici, comentate favorabil în presa de specialitate.

IOAN MARIUS LACRARU

PLASTICĂ

Labirintul formelor

Imaginea labirintului antic, ca arhitectură fantezistă și aproape ermetică, a devenit o temă de predilecție în domeniul artelor, iar mai apoi chiar o manieră literară contemporană. Într-această idee asociativă mă aflăm prins, vizitînd expoziția anuală **Salonul de sculptură mică — '87** de la Galeriele **Orizont**.

Nu mai puțin de nouăzeci și doi de artiști expo-zanți populează această insuficientă incintă și ar fi prea greu să ghicești cui aparțin lucrările respective, irosindu-ți timpul într-un fel de rebusism optic al formelor depersonalizate, necatalogate încă. În pofida acestor incomode observații critice, am revenit cu obstinție la acest **Salon '87**, fiind răsplătiți prin reale satisfacții estetice, concentrîndu-ne atenția și „depistînd” multe nume consacrate cum și lucrări temeinice, demne de studii. Pentru arta monumentală propriu zisă, am remarcat macheta în bronz a monumentului tineretului de la Straja, semnat de **Bucur Pavel**, sugerînd verticalitatea flambantă a unor desfășurate drapele.

Un alt bronz care-și așteaptă hiperbola statuară e cel al lui **Wilhelm Demeter**, președintele U.A.P. Constanța, reprezentînd, într-o accepție figurativă, drapajul somptuos și portretul poetului Ovidiu. Tot o eboșă în bronz, ce s-ar putea intitulă „Victorie”, prezintă **Minea Grigore**, iar **Gabriela Manole Adoc**, autoarea statuii „Independența” de la Iași, precum și a cunoscutului „Pescăruș” din București, propune tot în bronz o delicată machetă a unui „Herald trimbițaș”. Atractivă, prin colajul suprarealismului cu viziunea paciurică, este „Himera” lui **Neclai Păduraru** din Luța. Printre adepții bronzului se mai cuvine să amintim pe **Mircea Dănescu**, tînăr lucrător la fabrica de sticlă din Suceava, cu o remarcabilă „Mască” în schițare arhaică, pe **Zidaru Marian** (cu un „Cap de copil”) și **Sava Stoianov** („Cap de expresie”), **Iarion Voinea** cu un bassorelief („Arc de triumf”), apoi **Radu Dumitru** („Medievalitate”) și **Dinu Rădulescu** („Perspective”). **Marius Atanase** („Odihna”), **Lungu Eugen** („Monumentală”), **Zidaru Victoria** („Cum-păna”), **Mircea Enache** („Fald”), **Victor Zaharia** („Sarcofag”), precum și **Mircea Roman** cu al său „Personaj”. De asemenea, **Ion Bolborea** prezintă o lucrare metalică simbolizînd „Securitatea Planetei”, iar, în mod surprinzător, pictorul **Ion Alin Ghiorghiu**, secretar al U.A.P., concretizează din cunoscutele sale „Grădini suspendate” un simplu simbol („O frunză”) din alamă lustruită. Adepții lemnului expresiv au în **Iiescu Gh. Călinești** un exponent de frunte printr-o compoziție de sinteză tehnică, fiind bine întovărășit de **Cristian Bedivan** („Crochiu caracterologic”), **Balogh Petre**, autorul statuii „Soldatul român” din Sîntu Gheorghe (aici cu „Transfigurări”), **Mihai Buculei** („Traforări”), **Marieta Vultureanu** („Fibre”), **Ernest Kaznofsky** („Nud” brăncușian), **Vasile Iovan** („Corabie”), **Gh. Aldea** („Nud”). Portretistica în lemn îi prilejuiește lui **Olteanu Stancu Aurel** o lucrare barocă („Maria de Mangop”), iar **Radu Affenie**, autorul lui „Decebal” de la Măgura, ne oferă o compoziție figurativ geometrizantă („Dezinvolvură”). Printre cei care folosesc materiale diverse notăm pe **Bella Crișan**, **Romeo Pervolovici**, **Ștefan Călarășanu**, **Ion Cadar** și **Corneliu Comorovschi**, dar nu putem uita meticulozitatea dăltării în lemn a lui **Gheorghe Mureșanu** („Ladă”). Sculptura în marmoră își află exponentul în **Costică Popovici**, autorul monumentului „Electrificarea” de la Argeș („Fragment de coloană”), flancat de **Ilica Veturia** (un frumos „Torso”), **Dorin Lupu** („Cupolă”), **Victor Postelnicu** („Maternitate”), **Octavian Pirvan** („Relicve”), **Pasima Dumitru** („Alternative”), **Silodi Manuela** („Drapaj”) și **Panaite Grifu** („Natură”). Nu putem expedia nici lucrările ceramistilor, fără a menționa „Figurinele” sculptorice **Radu Silvia** sau „Germinația” revelatoare a lui **Cornel Badea**, secretarul Uniunii Artiștilor Plastici. Considerăm actualul **Salon '87** drept reușit prin varietate și participare.

TUDOR GEORGE

Sentimentul istoriei

Pînă la 24 noiembrie, Galeria „Căminul Artei” se îmbogățește cu tapiseria **Liliane Anastasescu-Udrescu**, artistă de certă sensibilitate și expresivitate.

Absolventă în 1968 a Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, **Liliana Anastasescu-Udrescu** înregistrează din acel an o activitate artistică neobosită, cu expoziții în țară și peste hotare, cu lucrări atît în muzee cit și în colecții particulare.

Actuala expoziție se prezintă cu un număr relativ

mic de titluri — nouă, dar aceasta se explică prin amploarea lucrărilor.

Astfel este „**Mihai Viteazul**”, tapiserie realizată în tonuri calde de galben și portocaliu, ori misteriosul „**Zodiac**” ce își strînge semnele în jurul Omului-Pasăre, simbolul aspirației și îndrăzneții. Minuțios realizată, lucrarea face apel la legendă, uimind prin ingeniozitate.

Caracteristic, amănuntul. În loc să fragmenteze întregul ridică la valoare de simbol elementul central, proiectîndu-l parcă în nesfîrșit. Este cazul „**Zimbrului Alb**” ce se suprapune, ca o permanență în conștiințe, pe eroii cetății. Sau ai Istoriei.

Încă un exemplu: „**Păsărea cetății**”, sufletul acesteia, ce veghează ca zidurile să nu se risipească în cele patru zări, pasărea ce-și apără dreptul de-a fi și de-a ocroti... (D.U.).

Recesivitatea
artei filmului

Filozofia recesivității, marea cucerire a gîndirii românești, datorată lui **Mircea Florian**, se poate aplica și domeniului cinematografic. Structura recesivă a lumii devine structura recesivă a cinematografului. Se știe că pentru **Mircea Florian** existența se desfășoară sub semnul unui veșnic raport de recesivitate între termeni polari, antitetici fundamentali, diatere care unul este dominant, iar celălalt recesiv, în sensul că vine din urmă.

Un asemenea raport recesiv, disimetric, prevalent, există și între arta filmului și cinematograful (înțeles ca industrie cinematografică, după formula lui **Chiari** care a publicat în 1939 un eseu intitulat tocmai **Il film è un'arte, il cinema è un'industria**). Acest raport, această dihotomie există încă de la apariția noii invenții, cunoscînd apoi, de-a lungul scurtei, dar explozivei istorii a cinematografului, o intensificare recesivă remanentă în nici o altă artă sau perioadă a culturii. Dar orice

aspect a cunoscut dezvoltarea cinematografului, chiar și în contextul revoluției aduse de sonor, arta filmului s-a aflat întotdeauna și s-a afirmat în umbra industriei cinematografice.

René Clair, într-un articol din 1929, și apoi **D. I. Suchianu** în unele din scrierile sale, inclusiv în convorbirile care au dus la cartea noastră **Literatură și cinematograf**, au demonstrat că arta filmului s-a putut dezvolta împotriva curentului, în pofida adică a presiunii industriilor cinematografice, a producției de serie, datorită artei de a trișa a marilor cineaști ai lumii. Și ei au putut-o face ca urmare a părții de hazard existente mai întîi în componenta imaginii, apoi în cea audio-vizuală a cinematografului și, respectiv, ca urmare a capacității cineastului de a introduce subtil, cu talent, cu geniu uneori, în scenariul de subiect, aprobat de producător, propriul său scenariu de temă. Cu alte cuvinte, ca urmare a capacității sale de a crea urme infraestetice, unități de frumu-

sețe, bijuterii ascunse, semnificații discrete, care să depășească încorsetarea, de pildă, a unui text rigid, explicit, controlabil, a unui story fad cu replici fade, plasîndu-l pe spectator în lumea artei adevărate.

Prin urmare, arta filmului a stat, stă într-un raport de recesivitate față de cinematograful, este recesivă față de industria lui. Recesivă și tocmai de aceea superioară ei. Deși arta și industria cinematografică vor co-exista recesiv poate mereu, fiind într-o permanentă luptă, deși între-estetic și economic va exista întotdeauna o coabitare contradictorie, o aparentă armonie, totuși, frumusețea artei va fi prevalentă, va triumfa continuu, ca și speranța pe care o generează, ea mișcîndu-se întrece legea industriei cinematografice, care are caracter dominant, și legea estetică și morală a artei, care este recesivă. Altfel spus, deși cinemondul abundă în filme comerciale, speculînd viciele, ignoranța și alte „slăbiciuni” omenești, totuși inapoi la lucrarea recesivă arta filmului, minunatele ei valori, care corespund aspirațiilor omului către frumos, iubire, armonie, speranță.

GRID MODORCEA

SPECTACOLUL PENTRU TINERET, ADICĂ SPECTACOLUL DE CALITATE...

Considerații pe marginea Galei spectacolelor de teatru pentru tineret, ediția a IV-a, Satu Mare

Opt teatre profesioniste (Teatrul Național „I. L. Caragiale”, alături de alte patru teatre bucureștene — Teatrul Mic, Teatrul Giulești, Teatrul „L. S. Bulandra” și Teatrul „C. I. Nottara” —, Teatrul de Nord din Satu Mare, Teatrul de Stat din Oradea și Teatrul Dramatic din Brașov), trei de artiști amatori (Grupul de teatru „Eveniment” al Ansamblului artistic al U.T.C., și formațiile de teatru ale Caselor de cultură ale științei și tehnicii pentru tineret din Rimnicu Vilcea și Tulcea) precum și Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București, numeroși dramaturgi, regizori, scenografi, actori, croniciari dramatici, ziaristi, ca membri ai juriului sau ca invitați, și-au dat întâlnire, timp de zece zile, la Satu Mare, cu un public entuziast, în cadrul Galei spectacolelor de teatru pentru tineret, prestigioasă manifestare din cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”, organizată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, ajunsă acum la a IV-a ediție. O gală reușită, în care s-au aplaudat mult piese aparținând unor autori tineri (Nicolae Mateescu — „Regina balului” pusă în scenă

la Teatrul Giulești), foarte tineri (Iulian Margu — „Cîntec de leagăn pe muzică rock”, adusă aici de Grupul de teatru „Eveniment” al Ansamblului artistic al U.T.C. și „Lovitura de pedepă”, în regia autorului, prezentată de formația Casei de cultură a științei și tehnicii pentru tineret din Rimnicu Vilcea), mai puțin tineri (Dumitru Radu Popescu — „Piticul din grădina de vară”, Teatrul de Nord, Satu Mare) sau clasici (Ion Luca Caragiale — „O noapte furtunoasă”, Teatrul „C. I. Nottara”), români (enumerarea de mai sus) sau străini (dramaturgul sovietic Eduard Radzinsky, cu „O femeie drăguță cu o floare și ferestre spre nord” adusă de Teatrul Mic), în care s-au remarcat originalitatea și inspirația în valoroase transpuneri scenice a unor regizori cum ar fi Cristian Ioan (Teatrul de Nord), Gelu Colceag (Teatrul Giulești), Grigore Popa (Grupul de teatru „Eveniment”) sau scenografi (Nicolae Ularu, Magyar F. Attila), în care au fost chemați la rampă, în număr mare tineri, mari actori (Valeria Seciu, Mișcă Popescu, Gheorghe Dincă, Silvia Popovici, Violeta Andrei, Mihai Mădăcuț, Valeria Ogișanu, Ica Mălahe, Dan Condărăze), actori tineri,

premiați de juriu (Valeria Sitaru, Marina Procopie, Constantin Cojocaru, Claudiu Bleonț) sau candidați la premiile viitoarei Gale (Dragos Păslaru, Mircea Jida, Victoria Cocias Șerban, Corneliu Jipa, Radu Sas, Gelu Nițu), actori în formare, acum studenți la I.A.T.C. (Adrian Ciobanu, Erika Falticska, Adrian Vilcu, Ștefan St. Bănică, Lania Beligan) sau actori amatori (Mihăia Dedeoglu, Andrei Duban, Dan Zamfirescu, Cristian Labă, Luminița Erga, Mihaela Sandu, Iulia Antonie, Gabriel Popescu, Vasile Dincu), o Gală care a prilejuit interesante și spontane dialoguri ale numeroșilor oameni de teatru reușiți aici, privind fenomenul teatral românesc, în general, perspectiva abordării concrete a pieselor cu și despre tineri, a unor subiecte din realitatea imediată. Marea receptivitate a publicului sătmărean, căruia îi revine, credem, un mare rol în transformarea acestor zece zile ale Galei într-o adevărată sărbătoare a teatrului românesc, ne face să înțelegem dorința organizatorilor locali de a permanentiza această manifestare, o dată la doi ani dacă e posibil în municipiul Satu Mare.

Gala — un stimulent real pentru activitatea teatrală

Dincolo de aspectul său festiv, Gala a prilejuit numeroșilor oameni de teatru prezenți aici un interesant schimb de opinii, de aprecieri dorit obiective și implicit critice, în sensul constructiv al cuvintului, opinii pe care încercăm să le sintetizăm în rîndurile următoare, cu convingerea că un asemenea necesar dialog asupra fenomenului teatral nu poate decît să conducă la permanența sa îmbunătățire. Între remarcile făcute cu acest prilej s-a constatat, astfel, că ideea spectacolelor de teatru pentru tineret este mult discutată, dar prea puțin definită. Conferindu-i-se un înțeles exhaustiv, ea poate să cu-

prindă orice spectacol de valoare, o restrîngere a sensului conducînd la ideea de spectacol cu și pentru tineret. Ceea ce trebuie remarcat însă, este faptul că s-a discutat mult asupra termenului de spectacol, fapt presupunînd o luare în discuție nu numai a textului, a ariei sale tematice, dar și creația regizorului, a scenografiei și a interpretului. Iată de ce s-a apreciat că, într-un moment în care nu se poate face abstracție de noul „vai” de regizori, prezenta lor la Gală ar fi trebuit să fie mai pregnantă. S-a putut constata, de aseme-

nea, că spectacolele selectate au oferit o adevărată „radiografie” a momentului teatral contemporan, o radiografie ce a pus în evidență atât părțile sănătoase cît și pe cele bolnave. Textului valoros, artî prin scriitură, cît și prin valențele sale dramatice și spectacolare i s-au alăturat scrieri lipsite de har. Regia, impusă atunci cînd, preocupată de magia spectacolului, a reușit să se adrezeze unui text dificil, oferînd, printr-o montare elaborată și gravă, un spectacol simplu și rafinat, a suferit atunci cînd, minută cu mai puțină o-

curatete, a propus simboluri netangente la text conducînd la trenarea unor piese, altfel bine scrise (s-a văzut și o așa-zisă regie folclorizantă sau experimente interesante în intenție, dar rău transfigurate scenic). Cît privește scenografia, în cele mai multe cazuri s-a putut remarca efortul considerabil al tuturor trupelor de a „exploată” cît mai îndrăzneț decorurile oferite cu generozitate de Teatrul de Nord din localitate.

Dincolo de aceste cîteva considerații generale, iată, însă, cîteva răspunsuri concrete pe care o parte din oamenii de teatru prezenți la Gală le-au oferit la două din întrebările noastre :

MIHAI MANOLESCU, regizor la Teatrul Național Craiova :

1. Da. Am în vedere că implicarea în problemele specifice tineretului și suflul tineresc au avut și cei care nu mai pot fi numiți tineri.
2. Orice întîlnire între echipele realizatoare de spectacole este creatoare. Acest lucru este cu atît mai evident într-o gală în care, prin tematică, atenția este dirijată preponderent către cei aflați la început de drum, unde necesitatea perfectibilității este mai stringentă.

ION COJAR, regizor, șeful catedrei de artă actorului și regizorului de teatru de la IATC :

1. Eu personal nu am participat la întreaga gală, astfel încît nu mă pot pronunța în ceea ce privește prima întrebare. Voi răspunde la a doua.
2. Orice gală, orice modalitate de prezentare într-o suită a unor spectacole de teatru nu poate fi decît în folosul unei judecări mai obiective, cuprinzătoare pentru ceea ce înseamnă la un moment dat mișcarea noastră teatrală. Cu atît mai mult cu cît în gală sînt prezente teatre de primă mărime. Puține sînt teatrele din Capitală sau din centrele județene care nu participă atît aici, la Satu Mare, cît și la Timișoara sau la viitoarea gală. Deci orice formă care adună este binevenită. Sînt rele momentele care ne lipsesc.

ION MARINESCU, actor la Teatrul Național „I. L. Caragiale” :

1. În primul rînd, știți foarte bine că nu există spectacole care să fie interzise tineretului sau care să conțină probleme care nu-l pot interesa. Titlul galei arată clar că se acordă o pondere mai mare problemelor care-i frămîntă pe tineri.
2. În ceea ce privește problema dacă o astfel de gală este benefică sau nu, răspunsul e foarte simplu. O astfel de gală înseamnă în primul rînd comunicare. Deci, din start e benefică. Comunicarea între artiști, între teatru și public. Înainte de a veni să joc la teatrele din Capitală, am jucat foarte mult în provincie. Eu știu cît de profesionist se lucrează acolo, că se obțin spectacole de o mare acuratețe. O anumită doză de snobism a publicului din orașele de provincie îl face să creadă că o trupă bucureșteană va handicapa trupa locală. Și, de foarte multe ori, s-a dovedit că se poate și invers. Eu m-aș bucura să știu că în această gală publicul sătmărean a descoperit că spectacolul lor poate concura cu spectacolele venite de pe scene prestigioase. De fapt scene cărora li s-a făcut mai multă reclamă.

Pagină realizată de
AURELIA BORIGA și
GABRIEL NĂSTASE

1. Tematică spectacolelor selectate a oferit o imagine semnificativă a problemelor complexe ale tinerei generații !
2. Constituie existența acestor Gole un stimulent real pentru activitatea teatrală ?

CRISTIAN IOAN, regizor, directorul Teatrului de Nord Satu Mare :

1. În fond, ce este un spectacol pentru tineret ? Un spectacol a fost „Regina balului” : acolo era o problemă clară pentru tinerii zilelor noastre. Pentru mine, un spectacol pentru tineret se poate face și cu „Romeo și Julieta”. Nu cred că dacă un spectacol folosește și muzică rock este neapărat un spectacol pentru tineret. Preocuparea ar trebui să înceapă de la teatrul pentru copii, dacă vrem să avem spectacole pentru tineret. Spectacol de bună calitate, asta înseamnă spectacolul pentru tineret. Tineretea nu se măsoară nici cu anii interpreților nici cu ai personajelor.

2. Sînt extraordinar de binevenite ! Aș fi fericit dacă aș putea să fac în fiecare lună o Gală de zece zile în care să participe, pe rînd, toate teatrele din țară. Atunci am avea săli pline. Pe de altă parte, spectatorii au putut vedea că asemenea teatrelor de mare faimă din București, și la teatrul din Satu Mare se muncește în mod profesional, cu multă dăruire și talent.

VIDIU CORNEA, directorul Teatrului din Arad :

1. A fost adecvată tematica, dar aș fi preferat o mai mare diversitate a expresiei.

2. Sînt foarte utile, pentru că numai printr-un dialog artistic se pot găsi căi innoitoare atît în arta spectacolului cît și în repertoriu. Cred că este bine că această gală este itinerantă, și poate să dea șanse mai multor orașe să devină gazde. Gala este, fără îndoială, un lucru care trebuie continuat și, probabil, în edițiile următoare se mai poate îmbunătăți sub raportul repertoriului și cel al implicării tinerilor creatori. Eu aș fi fericit să pot găzdui la Arad o astfel de manifestare.

NICOLAE MATEESCU, dramaturg :

1. Tinăra generație are probleme semnificative, care nu

pot fi epuizate într-o gală. Cred că o gală nu-și propune să devină esența acestor probleme. Selecția interesează din punct de vedere teatral. Prin forța împrejurărilor nu se pot selecta și probleme.

2. Cred că fără asemenea in-

tinări, fără asemenea confruntări, fără schimb de opinii arta nu poate exista. Aici, nu într-un concurs, ci în concurență, care în artă înseamnă altceva decît concursul sportiv, de pildă, se întâlnesc în primul rînd oamenii

și abia apoi faptele lor. O gală e necesară și pentru public, care are sentimentul că participă, la rîndul său, la acest mister al creației, niciodată înțeles pînă la capăt, la sentimentul de bucurie pe care trebuie să-l trezească arta.

Jeanine Stavarache și Mircea N. Creșin în „Regina balului” de Nicolae Mateescu ; regia Gelu Colceag, scenografia Nicolae Ularu (Teatrul Giulești)

Valeria Seciu și Simona Măicănescu în „O femeie drăguță cu o floare și ferestre spre nord” de Eduard Radzinsky ; regia Dragos Gaigoșiu, scenografia Mihai Mădăcuț (Teatrul Mic)

Aplauze și flori

S-a aplaudat mult la Satu Mare. S-au oferit multe flori, începînd cu corurile din scenă la sfîrșitul fiecărui spectacol și sfîrșind cu buchetele oferite invitaților — dramaturgilor, regizorilor, scenografilor și, firește, în primul rînd, actorilor — în pauze, în hotelul Teatrului de Nord sau al sălii Clubului Unia, în culise, pe stradă, la hotel. S-au solicitat sute de autografe, s-au exprimat mulțime de regrete că „Gala durează așa de puțin”, s-au manifestat speranțe că „Gala va mai reveni”. Din goana condeiului, carnetul de reporter a reținut, dintre numeroasele opinii ale localnicilor : „A fost minunat ! O adevărată sărbătoare a teatrului nostru, pentru care mulțumim tuturor celor ce au participat. Mi-au plăcut toate spectacolele, iar întîlnirile — pe viu — cu atîția mari actori ai scenei românești n-am să le uit niciodată ! Aș fi vrut ca această Gală să nu se mai termine...” (Amalia Dana Savinescu) ; „Pentru noi, organizatorii locali, efortul a fost mic, în comparație cu ceea ce ne-au oferit invitații Galei. A fost, într-adevăr, o «acțiune de zile mari» ! Mulțumim tuturor celor ce au participat !” (Victor Sabău, activist la Comitetul Județean Satu Mare al U.T.C.) ; „Zece zile minunate, alături de niște artiști minunați ! Chiar dacă nu toate spectacolele au atins «cota maximă», faptul ne-a oferit posibilitatea unei excelente formări a gustului pentru teatru. Am participat, parcă, la un «kurs

intencional» de artă dramatică. Mulțumim !” (Cristian Popa, inginer stagier) ; „Am văzut cîteva piese minunate — „Regina balului”, „O noapte furtunoasă”, „O femeie drăguță cu o floare și ferestre spre nord” și altele — care au oferit adevărate recitaluri actoricești. A fost foarte frumos. Un singur, ușor, regret : păcat că nu am putut discuta, cu mulți dintre ei, așa cum o făceam vara, la Costinești, în dimineața de după spectacol !...” (Mirela Olteanu, cooperativa „Ighena”) ; „Deși nu am putut participa la toate spectacolele, seara, la masă, am putut să cunosc de aproape pe mai toți participanții. O ocazie pe care, desigur, mulți ar invidia-o ! Au fost niște zile deosebite, pe care o să le uităm greu. Cînd mai veniți ?” (Eugen Dumitrana) ; „Am auzit că fetele de la Liceul sanitar au avut o întîlnire cu cîțiva studenți de la I.A.T.C., printre care și Ștefan St. Bănică. Asta da, fericire ! Cît de mult aș fi vrut să particip și eu ! Oricum, faptul că l-am văzut pe scenă, pe el ca și pe alți mari actori, mi-a însemnat zilele pentru mult timp de aici înainte !” (Gabriela Csaba, elevă) ; „Apăi, o fost o mare mîndrie pentru teatrul nost’ de aici ! Că doară tâte serile sala a fost plină ! Ne-o place să mai veniți, că v-om primi cu omenie ! Să trăiți dumneavoastră !” (Ioan Pop, țaran, tatăl lăcătușului Ioan Pop și bunicul elevului din clasa a II-a Ioan Pop din Satu Mare).

DIALOG

● **GEORGETA JUMUGA, București.** Aveți o sensibilitate dată la maximum, care vă face să înregistrați cu acuitate, aproape dureros, evenimentele vieții suflați:

„Au fost așteptări mute și așteptări guralive când cuvintele jucau ping-pong pe pereții camerei albe“.

Se întâmplă însă de multe ori ca trăirile dv. intense să fie traduse într-un limbaj poetic rudimentar; iată, ca exemplu, cit de naiv sint reprezentate lacrimile:

„o ploaie torențială
cu stropi sărați
ce-și croiesc drum
pe obraji-mi trîști“

● **DAN DEMIAN, Fălticeni.** Este o eroare de logică să considerați că să deveni obiectiv numai dacă aș adera la opinia dv.

● **OITUZ, Focșani.** Îi imitați până la pastia (inclusiv prin pseudonimul pe care vi l-ați ales) pe Urmuz:

„La o vîrstă fragedă copilul neascultător se aruncă de pe cea mai înaltă clădire a ținutului din apropierea străzii utilizată multă vreme drept tram-bulină pentru concursurile sportive locale de sărituri în apă, în apele jurnalistice. Reapărind după trei săptămîni prin robinetul deschis, el își dovedea castitatea în fața membrilor familiei, dar rămase în continuare oia neagră a acesteia, din lina căreia urmașii își vor toaree frumoase biografii“.

● **ȘTEFAN PLAIȘU, Ploiești.** Pleo-doaria dv. pațetă în favoarea lui Martin Culcea, „poet de mare ținută, care nu își găsește timp să se ocupe și de soarta operei sale, de pe acum impreso-“

Poemul săptămîinii

Un cal trandafiriu, transparent

Calul trandafiriu, transparent,
alungat de copii
și fugind sub pomii înfloriți.
Oamenii ce se întorc de la serviciu
pedalind voinicește bicicletele.

Numele meu, scris în condică
în grabă

cu o cerneală supergrea...
Numele meu, perforînd hirtia
și risipindu-se în iarbă...

Spații lăsate nescrise...
Linii de caiet
străbătînd prin vise
cum sulița otobutemică

biruie norul amorii
prefăcîndu-l în ploii grele.

Scrisul meu de acum
răspunde în hățîșul unui copac
răsfirat pe hirtia
ca părul unei fete pe o pernă.
Literale mele de acum
pomesc butoanele unei astronave
lunecînd printre cristale
fin meșteșugite
dînd impresia
unui magnific zbor spațial.

CONSTANTIN BUCIUC

nantă” cuprinde aprecieri exagerate. Totuși, nu se poate nega faptul că autorul recomandat și susținut de dv. cu atît entuziasm are ceva de spus și merită ascultat. Reproduc decamdată poemul Vizită, de o ironie caustică, și aștept și alte manuscrise.

„numiți-vă ! ne îndeamnă ghidul /
de acest superoțel / este mai ușor /
este mai ieftin / este din plastic /
uluiți-vă ! înaintea acestor flori /
sînt veșnice / sînt de sticlă /
nu provoacă alergii /

noi ascultam numai antene
punînd în mișcare roțile
următoarei dimineți !“

● **ROMAN FORAI, Pitești.** Fragmentul de roman este scris cu nerv. Însă multe pasaje amintesc de stilul „carnavalesc” al lui Fănuș Neagu:

„Printre spiritele acolo de față trona
Printu Dargeș, personaj zămislit din ce-

țuri și rugină, zeu al cuvîntului, vrednic să îmbrace cu blamizi de cer albastru sufletele nevinoșelor aspirante la glorie în poezie“.

● **A.C. PLOIEȘTENU, Lupeni.** „Findcă sînt la vîrsta adolescenței, dragostea rămîne, cel puțin pînă acum, subiectul meu nr. 1. Aș încerca să vă redau fragmente din poeziile mele de dragoste cele mai reușite. Încep cu un fragment din poezia Vise, dedicată ființei iubite, o oarecare S“.

Ce numiți dv. poezii de dragoste nu demonstrează că aveți talent. Totul se reduce la imaginarea unor situații, care... cred și eu că v-ar conveni:

„În prund foșnească frunzele
lar eu să stau cu capu-n poala ei“ etc.

● **EMILIAN IONESCU, București.** „Nu sînt mercantîl, dar aș vrea să știu: poezia se plătește?“
Bineînțeles. Totul se plătește.

PENTRU CORESPONDENȚII CARE ÎNTREABĂ PE CE ADRESĂ SĂ-ȘI TRIMITĂ MANUSCRISELE

Mulți corespondenți se interesează pe ce adresă să-și trimită manuscrisele. Adresa noastră o rămas aceeași: Suplimentul literar-artistic al Științei tineretului, Piața Științei nr. 1, sector 1, 71341 București. Pe plic menționați: Pentru rubrica ABC.

Pasaje reușite din texte

nepublicabile

„Ce minunat poate fi să stai tolănit într-un fotoliu, cu mîinile strînse sub cap, fără griji și emoții inutile, destins, în lumina de un verde potolit a veiozei. În camera să răsună vreo sonată a lui Beethoven sau Chopin ori un blues liniștitor, o chitară a lui Erich Clapton sau Santana, acele stele ale muzicii pentru singurătatea fiecăruia. În asemenea clipe ajuși să binecuvîntezi mina care știe să scoată dintr-o chitară un feeling atît de uluitor.“

E ciudat și fascinant în același timp să ai senzația că te transformi în diferite figuri geometrice care, în rotirea lor, lasă în aer un fel de trenă umbroasă. După aceea figurile devin colorate și trenă se aprinde caleidoscop. Închizi ochii și simți că zbori pur și simplu. Un zbor în care urci, urci mereu. Sunetele te poartă, adunîndu-ți în corp o bucurie imensă, irepetabilă. Sentimentul acesta, imaterial, l-am trăit de cîteva ori și invers. Mi s-a întîmplat cînd eram neliniștită, epuizată, înfricoșată de ceva. Căutam în muzică destinderea de altădată, dar nu mai apărea bucuria aceea imensă, nu se mai întîmpla nimic neobișnuit. Sunetele pluteau alături de mine într-o înălțare perfectă“.
(MARINA BODOLICA, Iași).

Umor involuntar

„O singură femeie eunose pe lume,
Gipsy este al ei nume
Alta frumoasă ca ea nu-i
Cu toate că are pistrui“

(NELUȚU Ș., București)

Rubrică realizată de
ALEX. ȘTEFĂNESCU

CE MAI SCRIB REVISTELE?

Secolul 20

A apărut, de curînd, un număr triplu al **Secolului 20**. Evenimentul — pentru că un eveniment, în ceea ce li privește pe împătimitii de literatură, este mai fiecare număr al revistei — are, de această dată, o marcată tentă aniversară: **Secolul 20** a împlinit 300... de numere. Atmosfera sărbătorească este susținută de un amplu grupaj de mărturii/mărturisiri despre însemnătatea culturală a publicației, despre importanța dialogului constructiv pe care aceasta l-a inițiat între zone de civilizație diferite sau înrudite ca spici-tualitate, despre benefica deschidere, „materializată” în paginile sale, a culturii românești, a valorilor ei umaniste, spre universalitate. Aceste „vorbe bune de suflet și gînd”, pe deplin meritate, sînt reunite sub genericul **Universalitate activă** și aparțin unor personalități ale vieții culturale-artistice naționale și internaționale. Ne permitem să cităm două dintre „memorări”: „**Secolul 20** se află în serviciul geniului românesc în ce are mai universal: audiența revistei, atît în țara unde apare, cit și în afara hotarilor ei, atestă vocația unu popor și a unei culturi...” (Pierre Emmanuel) și „Ca prin «chelle» unu riu, prin canalul **Secolului 20** au trecut în spațiul nostru spiritual apele vii ale veacului” (Constantin Noica). Tot sub semn aniversar se înscriu **Secvențe cronologice**, alcătuită de Geo Șerban, și **Mărturiile dinspre mine**. La confluența cu tînăra generație de creatori, cuprinzînd

„cuvinte rostite” la adresa **Secolului 20** de către Sorin Dumitrescu, Ion Bogdan Lefter, Radu G. Teșosu, Bedros Horasangian, Mircea Nedelciu, Mircea Cărtărescu, Mariana Marin, Andrei Vieru, Mircea Scarlat și Ion Stratan. În **Arta ca experiență limită** (articol „inaugural” al numărului), Dan Hăuică subliniază că „numerele noastre jubiliare și-au făcut o obligație și un titlu de onoare, din a dez-bate monografic scriitorii fundamentali...”. **Secolul 20** nr. 300 este dedicat lui Samuel Beckett. Aflăm texte de Samuel Beckett, un incitant dialog între Martin Esslin, John Calder, Pierre Chabert, James Knowlson despre „universalul operei beckettienne”, convorbire în exclusivitate pentru **Secolul 20**, realizată de Ludmila Patlanjoglu, pertinente exegeze, variate ca tip de abordare și tematică. Semnează (printre alții): Carlos Tindemans, Alan Schneider, Jérôme Lindon, E. M. Cioran, Eugène Ionesco, Alfonso Sastre, Mircea Horia Simionescu, Horia Lovinescu, Marin Sorescu, Lucian Pintilie, Matei Vișniec, Adriana Bittel, Valentin Silvestru, Dinu Flămînd, Cătălina Buzoianu, Marian Popescu. Un număr de revistă într-o excelentă obișnuită, de altfel prezentare grafică, cu profundă reverberație culturală.

Paranteze

Obiectiv comentariul critic al lui Mircea Iorgulescu la volumul „Subiecte” de Gabriel Dimisianu („România literară”, joi

5 noiembrie 1987). Cităm: „Cu felul său cumpănit și calm, cu eliminarea sistematică și programatică a subiectivismului, critica lui Gabriel Dimisianu a putut lăsa, în epocă, impresia de excesivă prudență, în realitate fiind o critică de consacrare și de stabilizare a valorilor și a ideilor literare nou apărute. În 1970 Gabriel Dimisianu dădea astfel cel dintîi tablou critic al marilor înnoiri petrecute în proza românească în anii '60 și reperiile fixate acolo (**Prozatori de azi**, Editura Cartea Românească, 1970) sînt valabile și astăzi, după, iată, aproape două decenii”. Din păcate, în cronica sus-menționată semnatarul înghesuie și opinii care n-au nici-o tangență cu „cestiunea” în cauză. Opinii pripite, sau, vorba autorului însuși, „exhibiție publicistică” ce nu cadrează cu atît de necesara „distanță critică”. Volumul lui Gabriel Dimisianu merita o cronică integrală, fără impozitul parantezelor păgubitoare.

„N. Iorga și fascinația realului”

În numărul 42 al aceleiași reviste citim un foarte documentat studiu „**N. Iorga și fascinația realului**” aparținînd criticului și istoricului literar Valeriu Răpeanu. Bun cunoscător al operei și activității lui Nicolae Iorga (și un excelent editor și exeget al acestuia, totodată), Valeriu Răpeanu relevă cîteva interesante trăsături ale personalității marelui cărturar, evidențiate în notele de călătorie, remarcînd și faptul că „iluzia livrescă este întrecută de realitatea fascinantă a mărturiilor istoriei”. N. Iorga, scrie Valeriu Răpeanu, „era condus în ceea ce spunea și în modul în care

spunea de o sinceritate funciară, absolută, trăsătură fundamentală a notelor sale de drum” (subl. autorului). De asemenea, N. Iorga era „insetat de viață din jur pe care o absorbea cu aviditate prin toți porii ființei sale, care nu lăsa în afara percepției sale nici un amănunt, nici un fapt care putea părea anodin”. Cauza, firească: „magnetismul vieții (subl. V.R.) care a acționat (asupra lui Iorga, n.n.) permanent, fără sincope și fără să-și tocescă nici o clipă puterea de atracție“.

Primim la redacție

Stimați tovarăși,

Aflu cu mirare, dintr-o nouă rubrică a revistei, că aș fi trimis ultima mea carte de versuri, **Maria de zăpadă**, redacției „Suplimentului literar-artistic al Științei tineretului”. Cum nu am obiceiul să trimit cărți redacțiilor, indiferent care ar fi acestea, vă rog să faceți cuvenita rectificare.

IULIAN NEACȘU

Nota redacției

Precum bine știți, alți dăruit cartea dumneavoastră, însoțită de-o neîndoieșnică iscălitură autografă, unuia din redactorii noștri. Întocmind rubrica-șemnal **Cărți primite de la autori**, el s-a simțit dator s-o recomande cititorilor.

Iată, noi am purces la trebuitorile rectificări, spre repunerea în poziție a prestigiului scriitoricesc.

TOP 13

SECȚIA ROMANA

1. **ROȘU ȘI NEGRU** — Joc în doi; 2. **LOREDANA GROZA** — Să-ți spun adio; 3. **IRIS** — Ultima toamnă; 4. **DANA BARTZER** — Numai vremea; 5. **HOLGRAF** — Visul meu din zori; 6. **VOLTAJ** — Tu, doar tu; 7. **METROPOL** — Conturul iubirii; 8. **ALEXANDRU ANDRIEȘ** — Fără tine nu; 9. **REVOX** — De ziua ta; 10. **CELELALTE CUVINTE** — În zori de zi; 11. **SFINX** — Doar cu tine; 12. **OXIGEN** — Puterea vieții; 13. **MESAJ CV.** — Mesaj.

SECȚIA STRAINA

1. **JOHNNY LOGAN** — I'm not in Love; 2. **RICK ASTLEY** — Never Gonna Give You Up; 3. **SINITA** — Toy Boy; 4. **MADONNA** — Causing a Comotion; 5. **LEVEL 42** — It's Over; 6. **SAMANTHA FOX** — I Surrender; 7. **MICHAEL JACKSON** — Bad; 8. U 2 — Where the Streets Have no Name; 9. **DEPECHE MODE** — Strange Love; 10. **ROBBIE NEVIL** — Wo's it To Ya; 11. **PET SHOP BOYS** — It's a Sin; 12. **MICK JAGGER** — Let's Work; 13. **WHITNEY HOUSTON** — Didn't We Almost Have it All.

● Din nou Whitney Houston intră în top cu cel de-al doilea „hit” extras din albumul „Whitney”. E timpul să o cunoaștem mai bine. S-a născut în New Jersey (USA) în anul 1963, fiica lui Cissy Houston de la „Sweet Inspiration”, o trupă care cînta back stage pentru Elvis Presley și Aretha Franklin. Și-a început cariera ca fotomodel purtînd de-za: „Femeia cu care ar vrea să semene orice fată și cu care ar vrea să iasă orice bărbat”. Și fiindcă talentul era pe măsura frumuseții, a început să cînte. Primul ei „hit”: „Saving All My Love For You” — 1985.

● **POSTA TOP:** Volvoreanu Mugur, Butariu Cristina, Diaconescu Denisa, toți din Craiova — impresionante eforturile dumneavoastră de a promova trupa „Mesaj Cv.”. Răsplata e vizibilă (locul 13).

MIRCEA ZANE

Escorial

De ce o fi venind atita lume la Escorial? Poate pentru a proba ca după Vatican și Versailles, aici s-ar găsi cea mai vestită operă arhitectonică a Europei, cum i se părea lui Feuchtwanger. Escorialul nu e o construcție, crede Mihail Ralea, ci un munte, prăvălit din Sierra Guadarama, care conspiră amenințător la o sută de metri, bloc de piatră tăiat simetric ca un cub, și în care s-au scobit o mie de ferestre. Escorialul, completează tot el, e în același timp o cazarmă și o minăstire. Nu e sever, nici măcar auster. E sec, uscat. În triste locuri și cu triste gânduri s-a refugiat de un întreg popor și de toată viața trăită această mureață și tristă realitate a unei aspre religii de schivnici și de martiri, scrie, parcă a completare, Iorga. Jur pe sufletul și pe conștiința mea că nu mă pot împiedica să socot Escorialul cel mai plicticos și mohorât monument pe care l-ar fi putut visa, într-un mortificarea semenilor lor, un călugăr posac și un tiran bănuitor, ne avertizează Gautier.

Și atunci, de ce vine atita lume spre Escorial?

Fata în grija căreia ajungem noi, grupul egal cu cel de dinainte și pe deplin egal celui ce urmează, va avea intuiția grija să ne facă mici și din ce sîntem, să primim cu respectul și de la

disanța cuvenite casa al cărui prag îl trecem cu înțelegerea rolului ei în catalogul vremurilor. Și vreau să-l văd că întirzie a-și trage capul între umeri pe cine aude că își poartă pașii printr-o zidire avind 1940 de uși, 2.673 ferestre, 1.860 camere, 86 de scări, 89 de fântini artiziene. Sint bătăile ră-mase în memoria locu-

peian într-un spațiu decorat cu semineu. Colțuri de viață puse pe carton de Bayeu și mai ales Goya — oamcnii stînd la porți, jucători de cărți, mese luate în aer liber, copilul ce se luptă să-și umfle balonul. Sala armelor?

Prin niște coridoare greu de ținut minte, ajungem în apartamentul lui Filip II. Ce diferen-

țiale și-ar ierta să racorât înțînirea cu ele. Cu ele și mai ales cu el. „Martiriul Sf. Mauriccu“ a ajuns în cele din urmă la Escorial. Cu asta își deschide Vestdijk „A cincea pecete“, cu drumul prin furtună către Escorial al „Martiriului“.

Putea însemna alt drum pentru El Greco în arta veacului? Intre propozițiile de început și încheiere a epistolei lui Filip II și-a făcut loc refuzul. Comanda era din 1579. Tabloul a fost terminat la 2 decembrie 1582. Avem norocul să știm tabloul de la București. Piesa originală este aici, imensă, aducînd în față siluetele staturate ale grupului de bărbați care poartă „Sacra Conversazione“. De-ar fi doar ei, am să-mine la părerea unei înțîniri de ocazie între oameni ce-și aruncă-tează cu pasiune și siguranță icelle afirmate. Dar sint acolo, în stînga, martiri, tebanii răpuși, este sanania distribuită pe registre a sumăi noastre și a lumii de dincolo, este universul de străluciri pe care pictorii le risipește cuba și cu priceperea caligării efectelor.

Imi flutură în ochi trapanul neferosului de izclie și minile scoate la vedere pentru a simți cum torbesc, între ele, degetele.

NEAGU UDROIU

lui printr-o piatră așezată cu erlavie, gîndind la cei chemați în țărîna. Victoria de la San Quintin și-a văzut șansa de a apare ce vedem azi. Nici minăstire, nici palat, dar cite ceva din fiecare. Escorial, început de Juan Batista de Toledo și terminat după două decenii de Herrera, anunță pretenții grandilovente. Teme și personaje rubensiene inundă vederea, acum ca totdeauna. Iată acel Neptun pătîlînd furtună, albastrul năvălînd spre tine el mării dezlănțuite, roșul orbitor al rezmatului de pe umăr. Roșu pom-

ță! Bourbonii aveau stil și ceva știință a vietii în amenajarea trahului. Filip a ținut să stea între aceste ziduri de cazarmă, amintindu-mi de colegiile din Orford. La 71 de ani Don Felipe II murea în acest colț de cetate, și mă întreb de va fi fost în stare măcar să guste ceea ce ferestrele îi aduceau în casă, vederea munților și verdețea pantelor lor, soarele ce va fi trecut peste Cezalia, poate la fel de insetat și neîndurător dar pînă una alta Soare.

Tablourile fac parte din Spectacolul Escorial și nu știu dacă cine vine

TABELA de MARCAJ

Roata-n Prater se-nvirtește!

Știți că sint norocos la pronosticuri și, ca să nu ziceți din nou că nu v-am spus, o scriu negru pe alb, dintru-nceput: in Prater, miercuri. Hagi o să-nvîrtă roata mare! Și, dacă merge el, merge echipa, iar dacă echipa merge, mergem precis in R.F.G., la „Euro 88“, că am rămas datorți bătrinei Europe un turneu final! La anu' o să-l onorăm, pe bază de miercuri care urmează și-n care tot cu spanioli o s-avem de furcă, chit că ei se-mpieptosează că dau albanezilor de la 8 in sus, iar noi ne mulțumim și c-o victorie la limită in Prater. Mie unul nu mi-e frică nici cit negru sub unghie, desti se zice că Don Miguel Munoz a-nchiriat o linie telefonică directă, între Viena și Sevilla, de miercuri după-masă, pînă-n noapte. Se pare, deci, că nu-i ajuns transmisiile radio și TV, preluate-n toată Spania de la meciul nostru cu austrieci și, că îl preocupă mult mai mult ce va fi la Viena, nu la Sevilla. Cu ochii pe noi, Don Miguel vrea să-i bată cu 8-0 pe atleții albanezi, care au și ei mindria lor și mai au și-o poliță de plătit, pentru arbitrii spanioli care le-a suspendat pe citiva ani jumătate din echipa națională (absolut nedrept)! Și-aoi, credeți-mă pe mine, așa cum și Bacăul i-a dat Stelei golul de onoare (contra 8 primite), așa și albanezii vor marca o dată-n poarta spaniolă! Cînd joci presat de gîndul că e musai să înscrii un gol la fiecare 11 minute și ceva, e imposibil să n-o pui o dată și la centru! De-aceea vă și zic că, după mine unul, Spania va bate maximum cu 6-1, in timp ce noi vom birui cu 2-1. Merg, repet, convins pe mina noastră, pe piciorul lui Hagi și pe capul lui Pițurcă, pe inteligența lui Bălăni și a lui Stoica, pe „gonetele“ lui Lăcătuș, pe gheata de aur a lui Cămătaru și pe picioroangele tip Belodedici, Bumbescu și Iovan. Silvică Lung n-a fost o grijă pentru mine, niciodată, și cred in el ca-n mine insumi, așa că toți băieții noștri, contra Polster, gheata de argint, n-au cum să scape vrabia din mină! De-ai-a vă spun senin și calm: lavingem, ne calificăm precis, iar Don Miguel Munoz o să vadă „Euro 88“ la televizor. Din Spania! Hai România!

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

CAP DE COPII de CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Sculptură, 1906, bronz (h - 0,350 m). Lucrare aflată in patrimoniul Muzeului Colectiilor Artă, colecția prof. George Opreșcu

Operă din prima parte a creației brâncușiene. Modelajul sigur, anunță deja o formulă nouă in sculptura românească. De la tipologia conventională și tratarea dulceagă a chipurilor de copii practică în general, de autorii epocii, care evoca o frumusețe ideală, și monotonă, Constantin Brâncuși impune printr-o suită de portrete de copii o formulă nouă, marcată de o viziune rea-

listă asupra modelului, de atenție acordată construirii compoziției in spațiu, de renunțarea la detalii și amănunte particulare. Anatomia studiată și extraordinar realizată plastic in celebrul model didactic al „Ecorchoului“ face pendant acestei suite de capete de copii in care anatomia specifică virstei (de la fizionomia pruncului la cea a copilului de citiva ani) in

concordanță și cu o anume stare lăuntrică sugerată (somnia, vis, veghe, tristețe, meditație) este perfect sesizată și redată.

Prin tendința de simplificare a maselor, prin tipul de înlănțuire a volumelor intr-un sistem unitar și elocvent de exprimare plastică se întrevăd citeva dintre viitoare tendințe ce vor da configurația stilistică a operei de maturitate a lui Constantin Brâncuși.

Cu candoarea, frumusețea specifică virstei dar și cu o mare putere de individualizare, acest: „Cap de copii“ expresiv stă alături de alte creații brâncușiene la începutul unui drum profund novator al sculpturii moderne românești și universale. (S.V.).

Gabriel Garcia Márquez

Dragostea în vreme de cînmă

ROMAN

Au văzut un film făcut după o carte care fusese la modă cu un an în urmă, și pe care doctorul Urbino o citise cu inima strînsă din cauza barbațiilor războiului: Nimic nou pe front. S-au reunii apoi in laborator, iar ea l-a găsit absent și nostalgic, și s-a gîndit că era din cauza scenelor brutale cu răniți muribunzi in noroi. Incercînd să-l distragă, l-a invitat să joace șah, iar el a acceptat ca să-l facă plăcere, dar juca neatent, cu piesele albe, bineînțeles, pînă a descoperit, inaintea ei, că va fi invins din următoarele patru mișcări, și s-a predat fără glorie. Medicul a înțeles atunci că partenerul ultimei partide fusese ea și nu generalul Jeronimo Argote, așa cum presupusese el. A murmurat uimit:

— Era o partidă de maestru!

Ea a insistat că meritul nu era al ei ci al Jeremiah de Saint-Amour, deja ră-tăcit prin cejurile morții, mișca piesele fără dragoste. Cînd a intrerupt partida, cam pe la unsprezece și un sfert, căci deja se terminase muzica de la balurile publice, el i-a cerut să-l lase singur. Dorea să scrie o scrisoare doctorului Urbino, pe care-l considera omul cel mai respectabil pe care-l cunoscuse, și, pe lîngă asta, un prieten de suflet, cum îi plăcea să spună, cu toate că singura lor afinitate era viciul șahului înțeles ca un dialog al rațiunii și nu ca o știință. Atunci ea și-a dat seama că Jeremiah de Saint-Amour ajunsese la capătul agoniei, și că nu-i mai rămînea alt timp de trăit decît cel necesar scrierii scrisorii. Medicului nu-i venea să creadă.

— Așa că dumneavoastră știati! — a exclamat.

Nu numai că știa, ci ea a fost cea care l-a ajutat să suporte agonia cu aceeași dragoste cu care-l ajutase să descopere fericirea. Căci asta fusese ultimele sale unsprezece luni: o crudă agonie.

— Datoria dumneavoastră era să-l denunțați — a spus medicul.

— Nu-i puteam face așa ceva — a spus ea scandalizată —: îl iubeam prea mult.

Doctorul Urbino, care credea că le auzise pe toate, nu auzise niciodată ceva asemănător și spus intr-un mod atît de simplu. A privit-o in față cu toate cele cinci simțuri ca să și-o fixeze in memorie așa cum era in acel moment: părea un idol fluvial, nerușinat sub rochia neagră, cu ochii de viperă și cu trandafirul la ureche. Cu mult timp in urmă, pe o plajă solitară din Haiti, unde amîndoi zăceau goi după ce făcuseră dragoste, Jeremiah de Saint-Amour suspinase deodată: „Niciodată nu voi fi bătrîn“. Ea a luat-o drept o intenție eroică de a lupta fără odihnă împotriva ravagiilor timpului, dar el a fost mai clar: hotărîse irevocabil să-și ia viața la șaizeci de ani.

Îi implinise, într-adevăr, la 23 ianuarie a aceluia an, și atunci fixase ca ultimă dată ajunul Rusaliilor, care era sârbătoarea cea mai importantă a aceluia oraș consacrat cultului Sfîntului Spirit. Nu există nici un detaliu al nopții anterioare pe care ea să nu-l fi știut dinainte, și vorbeau despre acel lucru ade-seori, suferind împreună torontul nestăvilil al zilelor pe care nici el, și nici ea nu-l puteau opri in loc. Jeremiah de Saint-Amour iubea viața cu o pasiune fără sens, iubea marea și dragostea, își iubea cîinele și pe ea și pe măsură ce

se apropia data cădea din ce in ce mai adînc in disperare, ca și cînd propria moarte nu ar fi fost o hotărîre proprie, ci un destin inexorabil.

— Azi-noapte, cînd l-am lăsat singur, nu mai aparținea acestei lumi — a spus ea.

Vrusese să ia cîinile cu ea, dar el l-a privit cum doarme lîngă cirje și l-a mîngîiat cu virful degetelor. A spus: „Imi pare rău, dar Mister Woodrow Wilson merge cu mine“. I-a cerut să-l lege de piciorul patului de campanie in timp ce el scria, iar ea a făcut-o cu un nod fals pentru ca să se poată elibera. Aceia fusese singurul său act de nealialitate și era justificat prin dorința de a putea să continue să-și amintească de stăpin in ochii iernatici ai cîinului. Dar doctorul Urbino a intrerupt-o ca să-i spună că el nu se eliberase. Ea a zis: „Atunci înseamnă că n-a vrut-o“. Și s-a bucurat pentru că prefera să continue să-și amintească iubitul mort așa cum el i-o ceruse in noaptea trecută, atunci cînd a intrerupt scrisoarea pe care o începuse și a privit-o pentru ultima oară.

— Amintește-ți de mine cu un trandafir, i-a spus.

Sosise la ea acasă cu puțin după miezul nopții. S-a intins pe pat să fumeze, îmbrăcată, aprinzînd o țigară de la mucul celeilalte ca să-i dea lui timp să termine scrisoarea pe care o știa lungă și dificilă, și cu puțin inainte de ora trei, cînd au început să urle cîinii, a pus pe foc apa pentru cafea, s-a îmbrăcat in doliu de sus pînă jos și a tăiat din grădina primul trandafir al dimineții. Doctorul Urbino își dăduse seama, încă de dinainte, cit va repudia amintirea acelei femei și bănuia că știe motivul: nu-

mai cineva lipsit de principii putea fi atît de îngăduitor cu durerea.

Pînă la sfîrșitul vizitei ea i-a mai dat încă și alte motive. Nu va merge la inmortintare, căci așa îi promisese iubitului, cu toate că doctorului Urbino i se păru-se a descifra contrariul dintr-un paragraf al scrisorii. Nu va vîrșa nici o lacrimă și nu-și va frosi restul anilor, lăsîndu-se să fiarbă la focul scăzut al amintirilor, nu se va îngropa de vie între acești patru pereți pentru a-și coase giulgiul, așa cum le stătea atît de bine s-o facă văduvelor din partea locului. Se gîndea să vindă casa lui Jeremiah de Saint-Amour, care din acea clipă îi aparținea cu tot ce avea inăuntru, după cum era dispus in scrisoare, și va continua să trăiască așa cum o făcuse dintotdeauna și fără să se plîngă de ceva in păduchelnița asta de sărăntoci unde fusese fericită.

Fraza aceea l-a urmărit pe doctorul Juvenal Urbino pe drumul de întoarcere acasă. „Păduchelnița asta de sărăntoci“. Nu era o calificare gratuită. Căci orașul, al său, continua să fie același dincolo de timp: același oraș arzător și arid al spaimelor sale nocturne și al plăcerilor solitare ale pubertății, unde florile se veștejeau și sarea putrezea, și căruia nu i se întimplase nimic in patru secole, doar îmbătrînirea înecată printre dafinii ofiliți și mocirle putrede. Iarna, niște torente instantanee și distrugătoare făceau să se reverse labrinele și transformau străzile in mlaștini urit mirositoare.

In românește de MIRUNA IONESCU (Va urma)

Al nostru, al lumii — EMINESCU

Am primit de curind trei volume care se ocupă de opera lui Eminescu din trei părți diferite ale lumii, — încă o dovadă a interesului literar pe care-l stăruiește opera sa genială, reprezentativă pentru sensibilitatea și limba noastră romanică: **Momentul Eminescu**, actele Simpozionului de la Roma, publicate de Luisa Valmarin și Valeriu Răpeanu (Ed. Eminescu, 1987), **Eminescu, luceafărul poeziei** (în engleză), lucrările Simpozionului de la Universitatea Michigan, Departamentul de limbi române (1986) și **M. Eminescu, Poezii**, text bilingv-romano-francez, traduceri și prezentare de Jean-Louis Courriel (Ed. Cartea Rom. 1987), — o selecție de poeme scurte (cele mai ample: Călin, Strigoii, Serisorele, Luceafărul lipsesc), cu prefață numai în franceză, dar cu un scurt comentariu hiperbolic asupra cunoscutei poezii a lui Marin Sorescu despre Eminescu, în românește la subsol, în care putem citi cu surprindere: „Recitindu-l pe Eminescu din unghiul de vedere astfel sugerat, a fost spulberată superficiala impresie anterioară de ușoară desuetudine”. Cu adevărat „superficială” impresie, căci nu cred că poezia lui Eminescu a căzut vreodată într-o „ușoară desuetudine” și a fost adusă la viață de „versurile atit de tipic soresciene”. Pentru francezi, cele citeva traduceri, apoi cele două volume publicate în ultimele decenii asupra lui Eminescu: teza de doc-

torat la Sorbona a lui Alain Guillemeu și Actele simpozionului de la Sorbona, organizat de același, în 1975 și tipărite, tot bilingv, în colecția Eminesciana, **Eminescu după Eminescu** (1978) ar putea infirma aserțiunile traducătorului francez care se grăbește să scrie că pină la lucrarea sa n-ar fi fost nimic notabil. Cum se știe, totdeauna traducătorii sint aproximative, căci soluțiile textului poetic sint infinite, de multe ori subiective, contestabile de alt traducător care-și încearcă puterile pe același text. Eminescu e piatra de încercare a traducătorilor din română, pentru că limbajul său este cel mai încălzit de conotații, de armonii specifice foneticii noastre, de sintagme intraductibile perfect. Dacă munca lui J.L. Courriel este admirabilă, pasionată și în bună cunoștință a limbilor, oricând i se pot găsi aproximații și abateri de la substanța textului eminescian, incit e imprudent să arunci cu pietre în traducători. Căci cine traduce astfel un vers de excepție din Eminescu: **Ci tu rămii în floare ca luna lui april — Et toi reste à jamais la fleur que j'ai aimée** (Și tu rămii pe veci floarea pe care am iubit-o) nu trebuie să se grăbească să judece sever, ca eșecuri, eforturile celorlalți traducători ai Poetului. Sint, fără-nedoiă, în traducerea lui J.L. Courriel pagini excelente, mai ales grija de coerență, de ritm și chiar de rimă, pentru

a apropia sonoritățile franceze de cele eminesciene, inegalabile, și trebuie să laudăm zelul său, în așteptarea unui Eminescu în franceză al său, complet și cit mai fidel esențelor poetice, expresive, ale originalului...

Revenind la primele două volume de comunicări pe teme eminesciene, vom remarca mai ales acele contribuții care-l situează pe poetul nostru la nivelul creațiilor poetice universale, prin apropieri de marii scriitori ai lumii (italieni, francezi, germani, englezi), sau prin tematică de mare orizont spiritual, de la cel de esență mitologică la cel de înaltă filosofie modernă, trecind prin realitățile social-politice ale vremii. Printre colaboratorii volumului Eminescu, la Roma, cităm: Valeriu Răpeanu, I.D. Bălan, Maria Sorescu, Eugen Todoran, Adrian Marino, Georges Barthouil, Florea Firu, G.I. Toșăneanu, Luisa Valmarin, Sabina Teicu, cum și un grup de tineri cercetători și Seminarului de română care au investigat lucrările și enciclopediile italiene în care figurează Eminescu și în ce fel...

Volumul tipărit în S.U.A., University of Michigan, conține studii semnate de Radu Florescu, Norma Goldman, A. Caracas, dr. Antoine Plămădeală, Lucian Rosu etc., cum și o mică antologie de poeme eminesciene traduse, urmată de o bibliografie, foarte selectivă.

GH. BULGAR

Biblioteca OMNIA

■ Dante Gabriel Rossetti publică în 1850 în revista *The Germ* o suită de Sonete pentru tablouri. Pretextul pre-rafaelitelui îl oferă unele pinze văzute la Burges și la Paris. Sonetele sint incluse în ediția din 1870 a *Poemelor*. Peste mai bine de un secol, mai exact în 1979, românul Vasile Nicolescu publică placheta *Salonul olandez*, unde fiecare poezie se vrea un punct de vedere despre pinzele unor Vermeer, Rembrandt, Bosch, Bruegel etc. Ut pictura poesis? Defularea unui clasicism revolut?

■ Senectutea romancierului Achille Campanile e revigorată cu o introducere la romanul *Se la luna mi porta fortuna* (1975), migălită de U. Eco. Semioticianul declează grijuliu procedeele comicului din romanele lui Campanile, autopsându-și excursul analitic drept nostra castistica. Referințe: Ionesco și Noul roman. Premisă: „De la un timp, critica acceptă faptul că Achille Campanile e un mare scriitor”. În sfârșit!

■ Feminismul dolofan și chlorotic (Da!) al lui Rafael... Trupurile reprezentate atit de corect, adică in-uman, produc o stază de spray eleroformizant. Pur și simplu nu înțeleg cum un grenă lacrimogen și un cărămiziu de caisă strivită au putut rețea duzini de privitori avizați! E ca și cum i s-ar pretinde lui Paganini să compună Eroica.

■ H. Marcuse e convins că „în marile cvartale ale orașelor burgheze, bariera care desparte în trecut viața intimă de cea publică este astăzi înlăturată”. Asta și deoarece „căminul e invadat de către opinia publică iar dormitorul e deschis tuturor comunicațiilor de masă”. Norocul romancierilor... Lasind gluma la o parte: e de remarcant și procesul invers, respectiv, exhibarea, ieșirea voluntară „în lume” a cuplului modern.

■ La unele tirguri de carte se oferă premii — nu fără tile — celor mai reușite ilustrații livrestii. Un album sovietic (*Kniznoe iscusstvo SSSR*, 1983) antologhează elegant asemenea tentative artistice. Remarcă delicatele nuduri-in-peisaj propuse de Marievici pentru Kalevala; sportivul susținind parcă o flacăra olimpică, inchipuit de Goethe pentru Faust; băiatul și bunica lui oerotoare ca în basmele tuturor copilăriilor, imaginați de Taamsaare.

■ Bizar efectul unei acvaforte, executată de Picasso în 1933... A intitulat-o, nu fără maliție, *Sculptorul la lucru*. Respectiv: un Hercule tolănit într-o rină meditează, avind capul sprâjinit în brațul sting indoi, la contururile feline-calde ale unei Venus pe un soclu. Palma dreaptă a artistului se odihnește pe genunchiul unei Venus în carne și oase, durdulie, pletoasă și galant-lascivă. Bizar, cum afirmam, este că ea pare mult mai puțin vie, mai neinteresantă decit replica ei de pe soclu. De ce oare nu și-a numit Picasso lucrarea *Pygmalion*?

■ Capul lui Tut-Ankh-Amon, sculptat în alabastru și slujind de capac pentru o canopă, nu numai că etalează trăsături feminine (contururile, machiajul etc.) dar acestea sint atit de calde, de distinse și de fericite, incit e imposibil să nu le-alătur celor care implinesc sufragiile mileniilor și desemnează chipul lui Nefertiti, aceea *Miss World* a antichității. Sublime frumuseți, sublime cadouri ale civilizației egiptene, iar gloria lor, meritată, umbrește succesul aprigei Cleopatra, altă *Miss World* a străvechimilor, a cărei strălucire e totuși livrescă, ba chiar pretabilă la intruchipări cinematografice. Sint mulțumit că tradiția păstrează mult mai puține informații despre Tut-Ankh-Amon și Nefertiti; altminteri, s-ar găsi scenariști și regizori care să superproducă superkitschuri pe niscaiva videocasete.

MIRCEA CONSTANTINESCU

Lirică iugoslavă

„Poezia română este una din cele mai valoroase din Europa”

— Stimate Traian Petrovski, citeva cuvinte despre România?
— Intii, știu că este o țară mică. Are munți, dealuri, cimpii, ape curgătoare, lacuri, are și o mare... O țară bogată cu oameni harnici și doritori de pace. Se mână cu țara mea ca două surori care nici măcar nu s-au certat vreodată.
— Și despre cultura română...?
— Brâncuși, Mircea Eliade...
— Restrîngînd mai mult întrebarea, dar despre poezia română?
— Nichita Stănescu, în urmă cu cîțiva ani, a fost pus alături de cei mai mari poeți ai lumii. Nu ne-a furat el o „runună de aur” a Festivalului internațional de poezie „Serile poetice de la Struga”? Un poet cu o fire fermecătoare, de o sociabilitate înaltă, păstînd „inimui” pină și pe cel mai dur om al planetei; și cu o poezie modernă vrednică de a-i urma romantului Eminescu. Dar nu numai atii! An de an, la fiecare editie a festivalului, aceste atii o delegație de poeți români; le-am ascultat cu interes poeziile, maiora le-am și citit cărțile traduse, grație colaborării reciproce — cum poate nici nu mai avem cu altă țară! — dintre editurile noastre, indeosebi „Cartea Românească” și „Mislal”. Am convingerea că poezia română este una dintre cele mai valoroase din Europa.

Traian Petrovski s-a născut în anul 1939, în satul Arbinovo, din ținutul Ohrid, nu departe de locul celui mai mare festival internațional de poezie, „Serile poetice de la Struga”. Absolvent al Facultății de drept din Skoplje. A lucrat o vreme ca redactor la ziarul „Cuvîntul studentesc”. Între anii 1980—1984, carieră diplomatică în Egipt. Din 1986, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S. Makedonia, președinte al Festivalului internațional de poezie care se ține, în fiecare vară, pe malul lacului Ohrid. Secretar al C.C. al Uniunii Comuniștilor din R.S. Makedonia.

Volume de versuri, de proză, pentru copii, note de călătorie, traduceri (peste zece romane din sirbo-croată și „Antologia poeziei contemporane egiptene”), „El Aschar”, apărut la Editura „Mislal”, a obținut anul acesta premiul „Kocio Rașin” pentru cel mai bun roman. Dar înainte de toate, Traian Petrovski este poet; cărțile sale de poezie vorbesc despre o lume țărănească, dură și frumoasă, pe care nu o uită nici măcar atunci cînd scrie despre piramidele sau zeii și regii Egiptului Antic.

Ca mai apoi, după ce o să mor,
Cînd vor sosi noii pictori,
Cu altă lumină să mă picteze;
Mai enigmatic să pună pe pinză
Natura mea moartă.

Cum de altfel și zeii,
N-au decit în ei înșiși s-o caute.

În piața din Ohrid

O femeie stă la tejghea
În piața din Ohrid.
Vinde o mină de nuci.
Și atit.
— Chiar dacă sint costelive,
Au un miez sănătos,
Iși laudă marfa femeia.
Coborii pin-aici de departe,
Din muntoase ceardacuri crești,
Gustul voind să vi-l pun la-ncercare.
Nucșoarele-acestea sint cea de pe urmă
jucărie a mea
În lumea aceasta atit de frumoasă.

Interviu, traducere și prezentare de
CAROLINA ILICA

Taină

Dintre toate tainele
Vieții mele,
O să-mi rămînă cel puțin una
Neștiută de nimeni.
Aș azvîrli-o ca pe un disc
În apele Lacului,
Aco'o să-nvețe ce e tînjirea,
aco'o să rămînă grea,
În locuri ascunse cu icre și lapți,
Pentru a se prefaca apoi într-o floare
de apă.

Nefertiti

Fecioare în albe veșminte
Au găsit-o blind odihnindu-se
Între splendorile palatului său.
Au îmbătat-o-n mireme din Punt —
Țara tîmii —
Și au adus-o în camera mea.
Să zacă aicea, au zis,
Frumoasa zeita;
Odihnească-se-aici, după nașterea
Pruncilor inaripați
cu frunți insorite.
Dacă oamenii au nevoie de frumusețe,

Bogomil Djuzel

Sfîrșitul Olimpiadei

Am venit aici din numeroase orașe,
localități,
nu numai grecești,
participanți și observatori,
învîgători sau învinși, dar cel puțin vii.
Ne vom împrăștia miine care încotro
și pămîntul galvanizat de spaimă
se va îngrozi, va da înapoi
în fața Gorgonelor ce-și scot limba
pe scuturi.
Cine știe dacă ne vom mai vedea peste
patru ani!
Mă chinuie chinul, Zeus, apărătorul
nostru,
să nu ne părăsească, aruncînd
cele două emisfere ale pămîntului

în urma sa precum două haltere
în timp ce sare în neant.

Olimpia, 3 mai 1980

Ljubomir Simovic

Inscripție

Așa cum țaranul în fata armatelor
străine
în diferite locuri,
în pivniță,
după băltoacă,
sub stejar,
îngroapă griul,
cartușele, pușca,
țuica,
icoanele, hainele și untura,
astfel și eu,
în vremuri de bejanie,
ascund tot ce am,
jumătate în negură,
jumătate într-o literă nescrisă.

Branimir Bosnjak

Pescarii

Duh și trup.
Apa murdară curge în cadă, lenjeria
scapă de sufletele noastre.
Prin fundul de sticlă vîd cum se
chinuiesc
sufletele oamenilor și ale
lucurilor. Am vrea să vorbim despre
casă
și despre haimanalic, despre
singurătatea celor care vîd.
Așa se vestesc solii unui dumnezeu
care aprinde televizorul
nemulțumit de afacerile zilnice.
Precum pescarii
în căutarea viermilor de mare.
Cum să salvezi oamenii și lucrurile?
Cum să ajuți apa care ne sărută?

În românește de PETRU CÎRDU